

Hallitus 30.9.2021

Kokoustiedot

Aika 30.9.2021 klo 10.01 - 12.44
Paikka Etäkokous, Microsoft Teams

Osanottajaluettelo

Varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja	Räsänen Joonas	SDP
I varapuheenjohtaja	Rautio Sari	Kok.
II varapuheenjohtaja	Tölli Tapani	Kesk.
	Kokko Annika	Kok.
	Sankelo Janne	Kok., poistui klo 10.47
	Sazonov Daniel	Kok.
	Lehtonen Harri	SDP, poistui klo 12.26
	Lyly Lauri	SDP
	Lehtosalo-Lönnberg Eevakaisa	Kesk.
	Taponen Merja	Kesk., poistui klo 12.24
	Lumela Meri	Vihr.
	Rantanen Tuomas	Vihr.
	Kankaanniemi Toimi	PS
	Korhonen Martti	Vas.

Varajäsenet puolueittain sijaantulojärjestyksessä

Mäkinen Tapani	Kok.
Talvitie Mari-Leena	Kok., saapui klo 10.36
Autto Heikki	Kok.
Ikonen Anna-Kaisa	Kok.
Alatalo Juuso	SDP
Röppänen Neeta	SDP
Pelttari Pekka	Kesk.
Seppälä Topi	Kesk., saapui klo 10.13
Karjalainen Mira	Kesk., saapui klo 10.17
Hertell Sirpa	Vihr.
Reijonen Minna	PS
Ollikainen Mikko	RKP, poistui klo 11.28

Valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

Puheenjohtaja	Pakkanen Markku	Kesk.
I varapuheenjohtaja	Berg Kim	SDP, poistui klo 11.04
II varapuheenjohtaja	Markkula Markku	Kok.

Muut läsnäolijat

Karhunen Minna	toimitusjohtaja
Reina Timo	varatoimitusjohtaja
Tainio Hanna	varatoimitusjohtaja
Eriksson Nina	kokouksen sihtööri

sekä muut sihteerin laatiman läsnäololistan mukaiset osanottajat.

Hallitus 30.9.2021

Asiat

82	Kokouksen avaus
83	Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen
84	Pöytäkirjan tarkastajan valinta
85	Esityslistan hyväksyminen
86	Ajankohtaiskatsaus
87	Kuntaliiton talouskatsaus, tammi-elokuu 2021
88	Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma 2021-2023
89	Suomen Kuntaliiton luottamushenkilöiden palkkiot 1.1.2022 alkaen
90	Suomen Kuntaliiton luottamushenkilöiden ansionmenetys- ja matkakulukorvaukset 1.1.2022 alkaen
91	Euroopan alueiden komitean Suomen valtuuskunnan täydennysvalinnat
92	Ehdotus uusiksi Kuntaliiton edustajiksi CEMR- ja UCLG- järjestöihin
93	KL-Tarkastuspalvelut Oy:n tarjous Suomen Kuntaliitto ry:lle ostaa Kuntarahoitus Oyj:n osakkeita
94	Kuntaliiton hallituksen seuraaviin kokouksiin suunnitellut asiat
95	Kuntaliiton hallituksen seuraava kokous
96	Muut asiat
97	Kokouksen päättäminen

Hallitus 30.9.2021

82

Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avaa Kuntaliiton hallituksen kokouksen.

Ehdotus Todetaan.

Päätös Puheenjohtaja Joona Räsänen avasi kokouksen klo 10.01.

83

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Liite 1, 83 § Kokouksen sihteerin laatima läsnäololista etäosallistujista

Sääntöjen mukaan hallitus kokoontuu puheenjohtajan kutsusta. Kutsu lähetetään hallituksen varsinaisille jäsenille ja varajäsenille 23.9.2021.

Hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on enemmän kuin puolet sen jäsenistä. Hallituksen kokouksiin osallistuvat myös varajäsenet.

Kokouksen sihteeri laatii Teamsin kautta kokoukseen osallistuvista läsnäolijoista läsnäololistan, joka otetaan pöytäkirjan liitteeksi.

Ehdotus Todetaan kokouksen osanottajat ja päätösvaltaisuus.

Päätös Suoritetussa nimenhuudossa todettiin kokoukseen osallistuvat hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

84

Pöytäkirjan tarkastajan valinta

Hallituksen pöytäkirjan allekirjoittavat kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri. Hallitus päätti 16.2.2018, että pöytäkirjan tarkastaa yksi kussakin kokouksessa valittava jäsen.

Ehdotus Valitaan tämän kokouksen pöytäkirjan tarkastajaksi hallituksen jäsen Tuomas Rantanen.

Päätös Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

85

Esityslistan hyväksyminen

Ehdotus Hallitus hyväksyy kokouksen esityslistan muutoksitta/seuraavin muutoksilla:

Päätös Hallitus hyväksyi kokouksen esityslistan muutoksitta.

86

Ajankohtaiskatsaus

Kuntaliiton toimintasuunnitelman valmistelu vuodelle 2022: Strategisten teemojen tavoitteet ja toimenpiteet (lähetekeskustelu)
strategia- ja kehitysjohtaja Markus Pauni

Hallitus 30.9.2021

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma
kaupunkikehityspäällikkö Henrik Lönngqvist

Toimitusjohtajan katsaus
toimitusjohtaja Minna Karhunen

Ehdotus Merkitään tiedoksi.

Päätös Markus Pauni esitteli kokouksessa Kuntaliiton vuoden 2022 toimintasuunnitelman valmistelua ja erityisesti strategisten teemojen tavoitteita ja toimenpiteitä.

Topi Seppälä saapui tämän asian käsittelyn aikana klo 10.13.
Mira Karjalainen saapui tämän asian käsittelyn aikana klo 10.17.
Mari-Leena Talvitie saapui tämän asian käsittelyn aikana klo 10.36.
Janne Sankelo poistui tämän asian käsittelyn aikana klo 10.47.
Kim Berg poistui tämän asian käsittelyn aikana klo 11.01.

José Valanta ja Henrik Lönngqvist esittelivät Kuntaliiton kaupunkipoliittista toimintaohjelmaa.

Mikko Ollikainen poistui tämän asian käsittelyn aikana klo 11.28.
Merja Taponen poistui tämän asian käsittelyn aikana klo 12.24.
Harri Lehtonen poistui tämän asian käsittelyn aikana klo 12.26.

Minna Karhunen esitteli toimitusjohtajan katsauksessa Kuntaliiton taloutta sekä KL-Tarkastuspalvelut Oy:n tarjousta Suomen Kuntaliitto ry:lle ostaa Kuntarahoitus Oyj:n osakkeita.

Merkittiin esittelyt tiedoksi.

87

Kuntaliiton talouskatsaus, tammi-elokuu 2021

Liite 1, 87 § Kuntaliiton talouskatsaus, tammi-elokuu 2021
Liite 2, 87 § Talousraportti, elokuu 2021
Liite 3, 87 § Sijoitussalkun markkina-arvon kehitys, elokuu 2021

Jakso tammi- elokuu 2021:

Kuntaliiton varsinaisen toiminnan tuotot ovat yhteensä 15 779 000 euroa alittaen budjetin 16 058 000 euroa 279 000 eurolla. Kaikki kustannukset ovat yhteensä 14 977 400 euroa, jolloin budjetti 17 599 200 euroa alittuu 2 621 700 eurolla.

Tuotto-/kulujäämä ennen sijoitus- ja rahoitustoimintaa on +801 600 euroa budjetin ollessa -1 541 500 euroa. Eroa budjettiin on +2 343 100 euroa.

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulos on 6 935 000 euroa budjetin ollessa 1 860 000 euroa. Eroa budjettiin on 5 075 000 euroa.

Sijoitussalkun markkina-arvo 31.8.2021 on 85,7 milj. euroa, mikä on +1,1 milj. euroa verrattuna 31.7.2021 tilanteeseen ja +8,5 milj. euroa verrattuna 31.12.2020.

Suomen Kuntaliitto ry:n tulos jaksolla on +6 935 000 euroa, kun se on budjetissa -318 500 euroa. Ero budjettiin on +7 418 100 euroa.

Hallitus 30.9.2021

Suomen Kuntaliitto ry:n taseen oma pääoma oli tilikauden alussa 99,8 milj. euroa ja elokuussa 107,5 milj. euroa. Muutos tilikauden aikana on +7,7 milj. euroa. Taseen loppusumma on 124,3 milj. euroa (vuosi 2020: 119,9 milj. euroa).

Ehdotus Merkitään tiedoksi. /MK

Päätös Merkittiin tiedoksi.

88

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma 2021-2023

Liite 1, 88 § Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma 2021-2023

Esityslistan liitteenä on ehdotus Kuntaliiton kaupunkipoliittiseksi toimintaohjelmaksi vuosille 2021-2023.

Kuntaliitolla ei ole aiemmin ollut kaupunkipoliittikkaa ohjaavaa ohjelmaa. Liitteenä oleva ehdotus on siten ensimmäinen Kuntaliiton kaupunkipoliittisen työn roolia ja sisältöä sekä konkreettisia toimia määrittävä asiakirja. Se on valmistelu toimialarajat ylittävän Kuntaliiton kaupunkipoliittikkaryhmän toimesta ja tiiviissä yhteistyössä kaupunkien ja keskeisten sidosryhmien asiantuntijoiden kanssa. Ohjelman valmistelusta on lisäksi raportoitu säännöllisesti sekä Kuntaliiton johtoryhmälle että yksiköiden johtajille.

Kaupunkipoliittinen toimintaohjelma linjaa Kuntaliiton kaupunkipoliittisia rooleja, tunnistaa kaupunkipoliittikan kotimaiset toimintaverkostot ja EU-tasoiset painopisteet sekä määrittelee Kuntaliiton keskeiset kaupunkipoliittikan painopistealueet ja toimenpiteet.

Ehdotus Hallitus hyväksyy liitteen 1, 88 § mukaisen kaupunkipoliittisen toimintaohjelman vuosille 2021-2023.

Päätös Hallitus hyväksyi liitteenä 1, 88 § olevan kaupunkipoliittisen toimintaohjelman vuosille 2021-2023 ja valtuutti asian valmistelijat tekemään kokouksessa käydyn keskustelun perusteella muutoksia/täsmennyksiä toimintaohjelmaan.

89

Suomen Kuntaliiton luottamushenkilöiden palkkiot 1.1.2022 alkaen

Kuntaliiton valtuuskunta päättää syyskokouksessaan 2.-3.12.2021 Kuntaliiton luottamushenkilöiden palkkioista 1.1.2022 alkaen.

Toimikaudella 2018-2021 valtuuskunnan ja hallituksen puheenjohtajille ja varapuheenjohtajille sekä neuvottelukuntien puheenjohtajille on maksettu vuosipalkkio kokouspalkkion lisäksi.

Toimikauden 2022-2025 palkkioperusteita koskevan ehdotuksen mukaan luottamushenkilöiden vuosi- ja kokouspalkkiot esitetään pidettäväksi ennallaan.

KT Kuntatyönantajat (nykyinen Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT) ei 1.7.2021 lukien enää ole osa Suomen Kuntaliitto ry:tä. Näin olleen Kunnallisen työmarkkinalaitoksen valtuuskunta ei enää ole Kuntaliiton toimielin eikä Kuntaliitto päättää valtuuskunnan kokouspalkkioista.

Hallitus 30.9.2021

Ehdotus

Hallitus päättää ehdottaa valtuuskunnalle, että valtuuskunta päättää valtuuskunnan, vaalilautakunnan, hallituksen, hallituksen työvaliokunnan ja neuvottelukuntien luottamushenkilöiden palkkioista 1.1.2022 alkaen seuraavasti:

Valtuuskunta

Puheenjohtajan vuosipalkkio	9 000 e
Varapuheenjohtajan vuosipalkkio	4 000 e
Kokouspalkkio	350 e

Vaalilautakunta

Puheenjohtajan kokouspalkkio	300 e
Jäsenen ja varajäsenen kokouspalkkio	200 e

Hallitus

Puheenjohtajan vuosipalkkio	14 000 e
Varapuheenjohtajan vuosipalkkio	6 000 e
Kokouspalkkio	450 e
Kokouspalkkio valtuuskunnan kokouksesta	350 e

Hallituksen työvaliokunta

Kokouspalkkio	450 e
---------------	-------

Neuvottelukunnat

Puheenjohtajan vuosipalkkio	1 000 e
Kokouspalkkio	200 e

Etäkokouksesta maksetaan kokouspalkkio edellä olevan mukaisesti. Sähköpostikokouksesta ei makseta kokouspalkkiota.

Kokouspalkkiosta voi myös halutessaan luopua. Tällöin asiasta ilmoitetaan kokoussihteerille. /MK

Päätös

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

90

Suomen Kuntaliiton luottamushenkilöiden ansionmenetys- ja matkakulukorvaukset 1.1.2022 alkaen

Kuntaliiton valtuuskunta päättää syyskokouksessaan 2.-3.12.2021 Kuntaliiton luottamushenkilöiden ansionmenetys- ja matkakulukorvauksista 1.1.2022 alkaen.

Ilman todistuksia tai selvityksiä maksettavan ansionmenetyskorvauksen määrä ehdotetaan pidettäväksi ennallaan siten, että se vastaa enintään 18 euron tuntipalkkaa.

Erillisellä todistuksella tai selvityksellä maksettavan ansionmenetyskorvauksen määrä ehdotetaan pidettäväksi ennallaan siten, että se vastaa enintään 75 euron tuntipalkkaa. Kuntaliiton talous- ja hallintojohtaja päättää korvauksen myöntämisestä.

Ansionmenetyskorvaus maksetaan enintään 8 tunnilta/työpäivä.

Hallitus 30.9.2021

Liiton luottamushenkilöiden matkakulut korvataan samoin perustein kuin liiton toimihenkilöille. Etäkokouksista maksetaan kokouspalkkio ja tarvittaessa ansionmenetykskorvaus. Matkakustannuksia ei korvata etäkokousten yhteydessä.

Ehdotus

Hallitus päättää ehdottaa valtuuskunnalle, että valtuuskunta päättää Kuntaliiton luottamushenkilöille korvattavasta ansionmenetyksestä ja korvattavista matkakuluista 1.1.2022 alkaen seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Liiton luottamustehtäviin osallistumisen aiheuttamasta säännöllisen työajan ansionmenetyksestä samoin kuin kustannuksista, joista aiheutuu sijaisen palkkaamisesta, lastenhoidon järjestämisestä tai muusta vastaavasta syystä suoritetaan korvaus.
- Saadaksesen korvausta työansionmenetyksestä luottamushenkilön on esitettävä työnantajan todistus. Työnantajan todistuksesta on myös käytävä ilmi, että luottamustoimen hoitamiseen käytetty aika olisi ollut hänen työaikaansa ja että hänelle ei makseta siltä ajalta palkkaa. Työnantajan todistus tulee mahdollisuuksien mukaan tehdä Kuntaliiton laatimalle pohjalle.
- Luottamushenkilön, joka tekee ansio- tai muuta työtä olematta työsuhteessa taikka virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa, on esitettävä kirjallisesti riittävä selvitys (esimerkiksi tilitoimiston laatima todistus) ansionmenetyksestään ja liiton luottamustoimen aiheuttamista kustannuksista. Ansionmenetyksen on tullut kohdistua säännölliseen työaikaan, joten korvausta ei makseta ylitöistä tai muista lisäpalkkioista.
- Edellä mainittuja todistuksia tai selvityksiä ei tarvita, mikäli korvattava määrä on enintään 18 euron tuntipalkka.
- Mikäli erillinen todistus tai selvitys ansionmenetyksestä esitetään, Kuntaliiton talous- ja hallintojohtaja saa päättää enintään 75 euron tuntipalkkaa vastaavan korvauksen myöntämisestä.
- Ansionmenetykskorvaus maksetaan enintään 8 tunnilta/työpäivä.
- Luottamushenkilöille korvataan matkakulut samoin perustein kuin liiton toimihenkilöille.
- Etäkokouksista maksetaan kokouspalkkio ja tarvittaessa ansionmenetykskorvaus. Matkakustannuksia ei korvata etäkokousten yhteydessä.
/MK

Päätös

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

91

Euroopan alueiden komitean Suomen valtuuskunnan täydennysvalinnat

EU:n neuvosto nimittää alueiden komitean jäsenet ja varajäsenet jäsenvaltioiden ehdotusten pohjalta. Valtioneuvosto nimeää Suomen ehdokkaat. Asian valmistelu kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan. Suomella on komiteassa 9 jäsentä ja 9 varajäsentä. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan maakuntahallituksella on oikeus tehdä ehdotus yh-

Hallitus 30.9.2021

deksi jäseneksi ja varajäseneksi. Nykyiset jäsenet ja varajäsenet on nimitetty 2020-2025 toimikaudeksi. Kuntavaalien tuloksen johdosta Suomen valtuuskuntaan joudutaan tekemään eräitä täydennysvalintoja.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaan alueiden komitean jäsenen toimikausi päättyy ilman eri toimenpiteitä, kun tehtävä, jonka perusteella jäsenvaltio ehdotti henkilöä komitean jäseneksi, päättyy. Neuvosto on todennut, että jos henkilö valitaan uudelleen samaan tehtävään, jonka perusteella neuvosto on nimennyt hänet alueiden komitean jäseneksi tai varajäseneksi, kyseinen henkilö jatkaa jäsenyyttään komiteassa neuvoston alkuperäisen päätöksen perusteella. Jäsenvaltion on ilmoitettava tilanteesta neuvostolle ja alueiden komitealle. Uutta neuvoston päätöstä ei tarvita, koska toimikausi jatkuu. Toisaalta neuvosto ei voi tehdä päätöstä toisen henkilön nimeämisestä hänen tilalleen.

Työ- ja elinkeinoministeriö lähetti ennen nykyisen valtuuskunnan valintaa Kuntaliitolle suomalaisten jäsen ehdokkaiden nimeämistä koskevan pyynnön. Ministeriö totesi kirjeessään, että alueiden komitean jäseniksi kelpoisia ovat alueellisten ja paikallisten yhteisöjen edustajat, jotka ovat alue- tai paikallisvaaleissa valittuja luottamushenkilöitä tai poliittisesti vastuussa vaaleilla valitulle elimelle. Suomessa ehdokkaiksi voidaan esittää kuntavaaleissa valittuja valtuutettuja. Osan henkilöistä tulee olla valittu myös maakuntavaltuustoon tai maakuntahallitukseen. Alueiden komiteaan voidaan lisäksi esittää asemansa perusteella kunnanvaltuustolle poliittisessa vastuussa olevia kunnanjohtajia, pormestareita ja apulaispormestareita. Valittaessa ehdokkaita on otettava huomioon maan eri alueiden sekä alue- ja paikallistason, maakuntien ja kuntien ja poliittisten ryhmien suhteellinen edustavuus sekä tasa-arvolain vaatimukset. Ministeriö toivoi, että ehdokkailla olisi sellainen työ- tai muu kokemus, jolla varmistetaan täysipainoinen osallistuminen alueiden komitean työhön.

Alueiden komitean jäsen ei voi olla yhtä aikaa Euroopan parlamentin jäsen. Tasa-arvolain mukaiset kiintiöt on laskettava erikseen varsinaisista jäsenistä ja varajäsenistä. Kiintiöitä määriteltäessä on otettava huomioon myös Ahvenanmaan edustajat. Ahvenanmaata edustava varsinainen jäsen on Bengt Häggblom ja varajäsen Annette Bergbo.

Alueiden komitean varsinainen jäsen Satu Haapanen (Vihreät, Oulu) ja varajäsen Joonas Honkimaa (SDP, Kouvola) eivät olleet ehdokkaana kuntavaaleissa kesäkuussa 2021.

Muut jäsenet ja varajäsenet tulivat valituiksi samaan kunnanvaltuutetun tehtävään, jonka perusteella heidät oli nimitetty alueiden komiteaan.

Ehdotus

Kuntaliiton hallitus päättää esittää työ- ja elinkeinoministeriölle, että seuraavien kuntavaaleissa uudelleen valittujen jäsenten ja varajäsenten toimikauden jatkumisesta lähetetään ilmoitus EU:n neuvostolle ja alueiden komitealle:

Varsinaiset jäsenet

Markku Markkula (Kansallinen Kokoomus)
Espoon kaupunginvaltuuston jäsen
Uudenmaan liiton maakuntahallituksen jäsen

Sari Rautio (Kansallinen kokoomus)
Hämeenlinnan kaupunginvaltuuston jäsen

Anne Karjalainen (Suomen Sosialidemokraattinen Puolue)
Keravan kaupunginvaltuuston jäsen

Hallitus 30.9.2021

Mikkel Näkkäläjärvi (Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue)
Rovaniemen kaupunginvaltuuston jäsen

Mirja Vehkaperä (Suomen keskusta)
Oulun kaupunginvaltuuston jäsen

Ilpo Heltimoinen (Perussuomalaiset)
Lappeenrannan kaupunginvaltuuston jäsen

Mikko Aaltonen (Vasemmistoliitto)
Tampereen kaupunginvaltuuston jäsen

Ahvenanmaa:
Bengt Häggblom
Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsen

Varajäsenet

Pauliina Haijanen (Kansallinen Kokoomus)
Laitilan kaupunginvaltuuston jäsen

Jari Andersson (Kansallinen kokoomus)
Sastamalan kaupunginvaltuuston jäsen

Sanna Rissanen (Suomen Sosialidemokraattinen Puolue)
Liperin kunnanvaltuuston jäsen

Merja Lahtinen (Suomen Keskusta)
Jämsän kaupunginvaltuuston jäsen

Pekka Myllymäki (Suomen Keskusta)
Mynämäen kunnanvaltuuston jäsen

Patrik Karlsson (Svenska folkpartiet i Finland)
Ledamot av Vanda stadsfullmäktige

Ahvenanmaa:
Annette Bergbo
Åland lagting

Lisäksi Kuntaliiton hallitus päättää esittää työ- ja elinkeinoministeriölle, että alueiden komiteaan nimitetään kuntavaalin tuloksen johdosta vapautuneelle varsinaisen jäsenen paikalle ennestään varajäsenenä ollut henkilö ja hänen tilalleen varajäseneksi yksi henkilö sekä kuntavaalin tuloksen johdosta vapautuvalle varajäsenen paikalle yksi henkilö.

Ehdotettavat henkilöt ovat:

Varsinainen jäsen
Niina Ratilainen (Vihreät)
Turun kaupunginvaltuuston jäsen

Varajäsen
Eeva-Liisa Nieminen (Vihreät)
Tuusulan kunnanvaltuuston jäsen

Varajäsen
Manu Huuhilo (SDP)
Kouvolan kaupunginvaltuuston jäsen /MK

Päätös

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

Hallitus 30.9.2021

92

Ehdotus uusiksi Kuntaliiton edustajiksi CEMR- ja UCLG- järjestöihin

Kuntaliitto on jäsenenä Euroopan kuntaliittojen järjestössä CEMR: ssä (Council of European Municipalities and Regions) sekä kuntien maailmanjärjestössä UCLG:ssä (United Cities and Local Governments).

CEMR:ssa uusi toimikausi alkoi vuoden 2020 alussa ja kestää kolme vuotta. Kuntaliiton hallitus on kokouksessaan 15.9.2019 nimennyt tulevalle toimikaudelle Policy Committeeen Kuntaliittoa edustaviksi jäseniksi Sari Raution (varalla Risto Rautava), Topi Seppälän (Vesa Jalonen), Harri Lehtosen (Neeta Röppänen) ja Eeva-Liisa Niemisen (Tiia Lintula). CEMR:n hallitukseen nimettiin Sari Rautio (Risto Rautava) ja tasa-arvo-komiteaan Sirpa Hertell (Minna Reijonen).

UCLG:ssa uusi toimikausi on alkanut marraskuussa 2019 ja kestää kolme vuotta. Kuntaliiton hallitus on kokouksessaan 15.9.2019 nimennyt toimikaudelle Kuntaliittoa edustavaksi jäseneksi Sari Raution ja varalle Risto Rautavan.

Kuntaliiton hallitus on kokouksessaan 28.11.2019 hyväksynyt Sari Raution ja Risto Rautavan eropyynnöt CEMR:n ja UCLG:n luottamustehtävistä ja valinnut heidän tilalleen varsinaiseksi jäseneksi Kristiina Hämäläisen ja varajäseneksi Daniel Sazonovin.

Luottamushenkilöedustajien on oltava kuntansa valtuuston jäseniä, kunnanjohtaja, pormestari tai apulaispormestari. Apulaiskunnanjohtaja ei täytä kriteerejä. Kristiina Hämäläinen ja Topi Seppälä eivät asettuneet ehdolle vuoden 2021 kuntavaaleissa. Näin ollen molempien tilalle tulee nimittää jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. CEMR:n varsinaisissa ja varajäsenissä on oltava 2 naista ja 2 miestä. UCLG:n sääntöjen mukaan valtuuston ja hallituksen jäsenen on oltava sama henkilö.

Kansallinen Kokoomus r.p. tekee ehdotuksen uudeksi jäseneksi Kristiina Hämäläisen tilalle ja Suomen keskusta r.p. Topi Seppälän tilalle. Keskustan ehdokkaan nimi ilmoitetaan hallituksen kokouksessa.

Ehdotus

Hallitus päättää nimetä

- 1) CEMR:n Policy Committeeen jäseneksi Mari-Leena Talvitien (Kok.) ja (nimi ilmoitetaan kokouksessa) (Kesk.),
- 2) CEMR:n hallituksen jäseneksi Mari-Leena Talvitien ja
- 3) UCLG:n valtuuston ja hallituksen Kuntaliittoa edustavaksi jäseneksi Mari-Leena Talvitien. /MK

Päätös

Hallitus päätti nimetä

- 1) CEMR:n Policy Committeeen jäseneksi Mari-Leena Talvitien (Kok.) ja Jari Heiniluoman (Kesk.),
- 2) CEMR:n hallituksen jäseneksi Mari-Leena Talvitien ja
- 3) UCLG:n valtuuston ja hallituksen Kuntaliittoa edustavaksi jäseneksi Mari-Leena Talvitien.

Hallitus 30.9.2021

93

KL-Tarkastuspalvelut Oy:n tarjous Suomen Kuntaliitto ry:lle ostaa Kuntarahoitus Oyj:n osakkeita

Liite 1, 93 § KL-Tarkastuspalvelut Oy:n kirje 10.9.2021 Ilmoitus velkojalle
Liite 2, 93 § KL-Tarkastuspalvelut Oy:n kirje 13.9.2021 Tarjous

KL-Tarkastuspalvelut Oy (2448976-0) on kirjeellään 10.9.2021 ilmoittanut, että yhtiö on päättänyt hakeutua omaehtoiseen selvitystilaan toimintansa lopettamiseksi. Samalla yhtiö ilmoittaa, että Suomen Kuntaliitto ry:llä on saatavaa 102 400,00 euroa KL-Tarkastuspalvelut Oy:ltä (velkakirja 27.12.2012). Kirje on esityslistan liitteenä 1, 93 §.

KL-Tarkastuspalvelut Oy on kirjeellään 13.9.2021 tarjonnut Suomen Kuntaliitto ry:lle ostettavaksi Kuntarahoitus Oyj:n B-sarjan osakkeita 32000 kappaletta, numerot 26368696-26400695. Osakkeet tarjotaan ostettavaksi tasearvolla 104 038,40 euroa, joka koostuu alkuperäisestä hankintahinnasta 102 400,00 euroa ja varainsiirtoverosta 1 638,40 euroa.

Kauppahinta maksetaan kokonaan viimeistään sopimuksen allekirjoitusta seuraavana pankkipäivänä ja ostaja maksaa varainsiirtoveron.

Vastausta tarjoukseen pyydetään 4.10.2021 mennessä. Tarjous on esityslistan liitteenä 2, 93 §.

Kuntarahoitus Oyj:llä on lunastuslauseke yhtiöjärjestyksessään, mutta Suomen Kuntaliitto ry on sallittu omistaja. Kuntaliitto omistaa ennestään Kuntarahoitus Oyj:n 412 125 osaketta, osakkeiden tasearvo on 740 618,13 euroa.

Ehdotus

Hallitus päättää

1. ostaa KL-Tarkastuspalvelut Oy:n liitteenä olevan tarjouksen mukaisesti Kuntarahoitus Oyj:n B-sarjan osakkeita 32000 kappaletta, numerot 26368696-26400695 kauppahintaan 104 038,40 euroa.
2. valtuuttaa Kuntaliiton toimitusjohtajan Minna Karhusen tai, hänen esityneenä ollessa, varatoimitusjohtaja Timo Reinan tarvittaessa hyväksymään kaikki kaupan täytäntöönpanoon liittyvät toimenpiteet ja asiakirjat, ja
3. valtuuttaa Kuntaliiton toimitusjohtajan Minna Karhusen ja varatoimitusjohtaja Timo Reinan allekirjoittamaan kauppakirjan ja kaikki kaupan täytäntöönpanoon ja rekisteröintiin liittyvät asiakirjat Kuntaliiton puolesta. /MK

Päätös

Elina Liippola poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi.

Hyväksyttiin ehdotuksen mukaisesti.

94

Kuntaliiton hallituksen seuraaviin kokouksiin suunnitellut asiat

Hallituksen lähiajan kokouksiin on suunniteltu valmisteltaviksi seuraavat, tässä vaiheessa tiedossa olevat asiat.

28.10.2021 klo 10

- Ajankohtaiskatsaus
- Kuntaliiton talouskatsaus
- Kuntaliiton talousarvioesitys vuodelle 2022

Hallitus 30.9.2021

- Kuntaliiton strategian päivitys/toimintasuunnitelma vuodelle 2022
- Kuntaliiton valtuuskunnan syyskokous 2.-3.12.2021, ohjelma ja käsiteltävät asiat
- Ehdotus VM:lle/Kuntien takauskeskuksen valtuuskunta
- Ehdotus VM:lle/KT:n valtuuskunnan jäsenet ja varajäsenet 1.1.2022 alkavalle toimikaudelle

2.12.2021 klo 10

- Ajankohtaiskatsaus
- Kuntaliiton talouskatsaus

Ehdotus Merkitään tiedoksi. /MK

Päätös Merkittiin tiedoksi.

95

Kuntaliiton hallituksen seuraava kokous

Kuntaliiton hallituksen seuraava kokous pidetään etäkokouksena torstaina 28.10.2021 klo 10.00 - 14.00.

Ehdotus Merkitään tiedoksi. /MK

Päätös Merkittiin tiedoksi.

96

Muut asiat

Todettiin, että muita asioita ei ollut.

97

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.44.

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja

Sihteeri

Joona Räsänen

Nina Eriksson

Hallitus 30.9.2021

Käsitellyt asiat 82 § - 97 §

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Tuomas Rantanen

30.9.2021

Kokouksen sihteerin laatima läsnäololista hallituksen 30.9.2021 kokouksen etäosallistujista**Varsinaiset jäsenet**

Puheenjohtaja	Räsänen Joona	SDP
I varapuheenjohtaja	Rautio Sari	Kok.
II varapuheenjohtaja	Tölli Tapani	Kesk.
	Kokko Annika	Kok.
	Sankelo Janne	Kok., poistui klo 10.47
	Sazonov Daniel	Kok.
	Lehtonen Harri	SDP, poistui klo 12.26
	Lyly Lauri	SDP
	Lehtosalo-Lönnberg Eevakaisa	Kesk.
	Taponen Merja	Kesk., poistui klo 12.24
	Lumela Meri	Vihr.
	Rantanen Tuomas	Vihr.
	Kankaanniemi Toimi	PS
	Korhonen Martti	Vas.

Varajäsenet puolueittain sijaantulojärjestyksessä

Mäkinen Tapani	Kok.
Talvitie Mari-Leena	Kok., saapui klo 10.36
Autto Heikki	Kok.
Ikonen Anna-Kaisa	Kok.
Alatalo Juuso	SDP
Röppänen Neeta	SDP
Pelttari Pekka	Kesk.
Seppälä Topi	Kesk., saapui klo 10.13
Karjalainen Mira	Kesk., saapui klo 10.17
Hertell Sirpa	Vihr.
Reijonen Minna	PS
Ollikainen Mikko	RKP, poistui klo 11.28

Valtuuskunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat

Puheenjohtaja	Pakkanen Markku	Kesk.
I varapuheenjohtaja	Berg Kim	SDP, poistui klo 11.04
II varapuheenjohtaja	Markkula Markku	Kok.

Muut läsnäolijat

Karhunen Minna	toimitusjohtaja
Reina Timo	varatoimitusjohtaja
Tainio Hanna	varatoimitusjohtaja
Eriksson Nina	kokouksen sihteerä

30.9.2021

Muut läsnäolijat

Huovinen Jarkko
Liippola Elina
Lindfors Hannele
Lönnqvist Henrik
Myllymäki Juha
Myllärinen Tarja
Pauni Markus
Riipinen Miira
Stenman Ulf
Tuomela Satu
Valanta Jose
Välikorpi Miia

Kunnallissihteerit

Konttinen Heimo, PS
Kujanpää Katri, SDP
Kyrölä Kimmo, Vihr.
Laavi Elina, Kok.
Pakarinen Helena, Kesk.
Rekimies Mikko, KD
Saarelainen Antti, Vas.

Kuntaliiton talouskatsaus, tammi-elokuu 2021

TUOTOT

Kuntaliiton varsinaisen toiminnan tuotot ovat yhteensä 15 779 000 euroa alittaen budjetin 16 058 000 euroa 279 000 eurolla.

Myytävät palvelut, tuotteet ja vuokrat

Asiantuntijapalvelutuotot ovat 183 900 euroa alittaen budjetin 212 000 euroa 28 100 eurolla. Kunnia- ja ansiomerkkien myynti 194 000 euroa budjetin ollessa 333 300 euroa eli budjettialitus on 139 300 euroa. Muita tuloja kertyi 143 900 euroa. Niiden budjetti on 199 400 euroa eli alitusta on 55 500 euroa.

Palvelutuotot, tuotemyynti ja muut tulot ovat yhteensä 521 900 euroa. Niiden budjetti on 744 800 euroa eli budjetti alittuu 222 900 eurolla.

Ulkoinen rahoitus

Ulkoiset rahoitustuotot (projektit ja hankkeet) ovat 2 817 200 euroa budjetin ollessa 2 874 800 euroa, joten budjetti alittuu 57 600 eurolla.

Edellä mainittuihin toteutuneisiin ja budjetoituihin sisältyy Kuntasäätiön tuki 717 000 euroa, joka vastaa toimitilojen vuokraa.

Jäsenmaksut (kunta- ja yhteistyöjäsenet sekä palvelusopimusasiakkaat)

Jäsenmaksut ovat 12 439 900 euroa. Budjetti 12 438 100 euroa ylittyy 1 900 eurolla.

KUSTANNUKSET

Henkilöstökulut

Henkilöstökulut (ml. palkat, palkkiot, eläkkeet ja henkilösivukulut) ovat 9 406 400 euroa budjetin ollessa 9 958 900 euroa, jolloin budjetti alittuu 552 000 eurolla.

Muut henkilöstö-, koulutus-, matka-, markkinointi-, suhdetoiminta- ja edustuskulut

Yhteissummaltaan 287 600 euron muut henkilöstö-, koulutus-, matka-, markkinointi-, suhdetoiminta- ja edustuskulut alittavat budjetoidun 867 300 euroa yhteensä 579 700 eurolla.

Muita henkilöstökuluja toteutuu 243 400 euroa budjetin ollessa 432 000 euroa, mikä alittuu 188 600 eurolla.

Matkakustannuksia toteutuu 14 400 euroa mikä alittaa budjetoidun 289 200 euroa 274 900 eurolla. Alitus selittyy voimassa olevilla liikku- misrajoituksilla ja -suosituksilla.

Markkinointi-, suhdetoiminta- ja edustuskuluja on yhteensä 29 900 euroa alittaen budjetoidun 146 100 euroa 116 300 eurolla.

Vuokrat

Toimitila- ja toimistokalustevuokria 886 200 budjetin ollessa 894 100, joka alittuu 7 900 eurolla. Pääosan vuokrista muodostaa Säätiölle maksettavien toimistotilojen vuokra 785 800, jonka rahoitustuottoihin merkitty Säätiön tuki kattaa.

ICT-kustannukset

ICT-kuluja toteutui 1 767 600 euroa ylittäen budjetoidun 1 489 000 euroa 278 500 eurolla. FCG:n tuottamien tai läpilaskuttamien ict-kulujen osuus toteutuneista on 799 100 euroa alittaen budjetoidun 799 400 euroa 300 eurolla.

Ulkopuoliset palvelut

Ulkopuoliset palvelut ovat 2 188 100 euroa budjetin ollessa 3 703 700 euroa, jolloin budjettialitus on 1 515 500 euroa:

- Asiantuntija- ja muut ostopalveluja toteutuu 516 600 euroa. Niitä budjetoiitiin 2 535 400 euroa, joten budjetti alittuu 2 018 800 eurolla.
- Konsernin hallintopalveluita toteutuu 698 100 euroa. Budjetti 667 900 euroa ylittyy 30 200 eurolla.

Muut toimintakulut

Muut toimintakulu ovat 337 500 euroa. Budjetti 587 200 alittuu 249 600 euroa.

- Kokous- ja neuvottelu-, toimisto- ja muita hallintokuluja toteutuu 158 600 euroa. Budjetti 307 000 euroa alittuu 148 400 eurolla, jonka merkittävin tekijä on etäkokouksien määrän lisääntyminen.
- Vakuutus- ja jäsenmaksuja toteutuu 111 300 euroa. Budjetti 180 200 euroa alittuu 68 900 eurolla.

Muut kulut yhteensä

Muut kulut yhteensä ovat 5 546 900 euroa. Budjetti 7 626 200 euroa alittuu 2 621 700 eurolla.

KUSTANNUKSET YHTEENSÄ

Kaikki kustannukset ovat yhteensä 14 977 400 euroa, jolloin budjetti 17 599 200 euroa alittuu 2 621 700 eurolla.

TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ ELI OPERATIIVISEN TOIMINNAN TULOS

Tuotto-/kulujäämä ennen sijoitus- ja rahoitustoimintaa on +801 600 euroa budjetin ollessa -1 541 500 euroa. Eroa budjettiin on +2 343 100 euroa.

SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulos on 6 935 000 euroa budjetin ollessa 1 860 000 euroa. Eroa budjettiin on 5 075 000 euroa.

Sijoitussalkun kirjanpitoon merkitty voitto on 6 640 100 euroa budjetin ollessa 1 546 700 euroa. Eroa budjettiin on 5 093 500 euroa.

Kuntaliiton sijoitusomaisuus on hoidettavana kolmella varainhoitajalla (OP, SEB ja Evli), jotka hoitavat sijoitusomaisuutta Suomen Kuntaliitto ry:n hallituksen hyväksymän sijoituspolitiikan mukaisesti, joka löytyy Teamsista. Varainhoidon kuukausiraportti kuvaa sijoitusomaisuuden arvonkehityksen markkina-arvoihin perustuen.

Sijoitussalkun markkina-arvo 31.8.2021 on 85,7 milj. euroa, mikä on +1,1 milj. euroa verrattuna 31.7.2021 tilanteeseen ja +8,5 milj. euroa verrattuna 31.12.2020.

Sijoitustoiminnan tuotot esitetään kirjanpidossa varovaisuuden periaatetta noudattaen, jolloin sijoituksen hankintamenoa alempi arvo kirjaan aina, mutta kurssivoitto vain myynnin yhteydessä.

YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ

Suomen Kuntaliitto ry:n tulos jaksolla on +6 935 000 euroa, kun se on budjetissa -318 500 euroa. Ero budjettiin on +7 418 100 euroa.

YHTEENVETO

Elokuun 2021 kumulatiiviset tuotot ovat 278 600 euroa budjetoitua pienemmät.

Kumulatiiviset kustannukset ovat 2 621 700 euroa budjetoitua pienemmät.

Kumulatiiviset sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ovat 5 075 000 euroa budjetoitua suuremmat.

Kuntaliiton tulos 1-8/2021

KUNTALIITTO (pl. KT) (1000€)	TOT 1-08/2021	BUD 1-08/2021	TOT - BUD	EDV 1-08/2020	TOT - EDV
TUOTOT					
Myytävät palvelut, tuotteet ja vuokrat	522	745	-223	651	-130
Ulkoinen rahoitus	2 817	2 875	-58	2 752	65
Jäsenmaksut	12 440	12 438	2	12 438	2
Tuotot yhteensä	15 779	16 058	-279	15 841	-62
KUSTANNUKSET					
Palkat ja palkkiot	-7 882	-8 302	420	-7 563	-319
Eläke- ja muut henkilösivukulut	-1 525	-1 657	133	-1 497	-28
Henkilöstökulut yhteensä	-9 406	-9 959	553	-9 059	-347
Poistot	-24	-14	-10	-23	-1
Muut henkilöstökulut ja koulutus	-243	-432	189	-209	-35
Vuokrat	-966	-979	13	-951	-15
Ict-kulut	-1 768	-1 489	-279	-1 547	-221
Matkat	-14	-289	275	-108	93
Ulkopuoliset palvelut	-2 188	-3 704	1 516	-3 008	820
Markkinointi, suhdetoiminta ja edustus	-30	-146	116	-74	44
Muut toimintakulut	-338	-587	250	-639	302
Muut kulut yhteensä	-5 547	-7 626	2 079	-6 536	989
KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	-14 977	-17 599	2 622	-15 618	641
Tuotto-/kulujäämä	802	-1 542	2 343	223	578
Sijoitus- ja rahoitustoiminta	6 935	1 860	5 075	6 449	486
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	7 737	318	7 418	6 672	1 064

KUNTA
LIITTO

**KUNTALIITON
KAUPUNKIPOLIITTINEN
TOIMINTAOHJELMA
2021–2023**

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma 2021–2023

Kuvat: Kuntaliitto
© Suomen Kuntaliitto ry
Helsinki 2021

Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
Puhelin 09 7711
www.kuntaliitto.fi

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	4
Sammandrag	5
Abstract	6
1 Kaupungit kansantalouden moottoreina	7
Kaupungit kestävän kasvun rakentajina	8
Katkaiseeko monipaikkaisuus kaupungistumiskehityksen?	9
Kuntaliitto kaupunkipolitiikan toteuttajana	10
2 Kansallinen kaupunkipolitiikan toimintaverkosto	11
3 Eurooppalaisen kaupunkipolitiikan painotuksista	13
4 Kuntaliiton roolit kaupunkipolitiikan uudessa ajassa	16
5 Kuntaliiton kaupunkipolitiikan teemat vuosille 2021–2023	20
5.1 Kuntien tehtävät, kaupunkien asema ja kasvun rahoitus	20
5.2 Työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen	21
5.3 Maankäyttöpoliitiikka, asuntopoliitiikka ja liikennepoliitiikka	22
5.4 Hyvinvointi ja terveys	25
5.5 Koulutus, kulttuuri ja vapaa-aika	26
5.6 Asukkaiden osallistuminen ja osallisuus	28
5.7 Ilmastonmuutoksen hillintä ja kestävä kehitys	29
5.8 Kansainvälistyminen ja EU-poliitiikka	30
Toimenpiteet vuosille 2021–2023	31
5.1 Kuntien tehtävät, kaupunkien asema ja kasvun rahoitus	31
5.2 Elinkeinopoliitiikka ja työllisyys	32
5.3 Maankäyttö-, asunto- ja liikennepoliitiikka	33
5.4 Hyvinvointi ja terveys	34
5.5 Koulutus, kulttuuri ja vapaa-aika	35
5.6 Asukkaiden osallistuminen ja osallisuus	35
5.7 Ilmastonmuutoksen hillintä ja kestävä kehitys	36
5.8 Kansainvälistyminen ja EU-poliitiikka	37

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma

Tiivistelmä

Kaupunkipolitiikka nostaa esiin kaupunkien ja kaupunkikehityksen tärkeyden niin kansallisessa kuin kansainvälisessä toimintaympäristössä. Kuntaliiton kaupunkipolitiikan terävöittämisen tärkeänä pontimina on huoli siitä, että kaupunkien merkitystä suomalaisen yhteiskunnan keskeisenä vaurauden ja hyvinvoinnin lähteenä ei riittävästi tunnisteta tai tunnusteta. Modernissa taloudessa kaupungit ovat merkittävässä roolissa uusien innovaatioiden, talouden uusiutumisen ja tuottavuuden edistämisessä. Kaupungit ovat myös monien talouden kansainvälisten arvoketjujen solmukohtia. Kaupunkien rooli seutukuntiensa talousvetureina on kiistaton.

Suurilla kaupungeilla on erityinen rooli tienviitoittajana kestävän kehityksen edistämisessä. Kuntien rooli kestävän kehityksen edistämisessä on keskeinen, sillä kunnat vastaavat tällä hetkellä kahdesta kolmasosasta YK:n Agenda2030:n kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) toimeenpanoa. Erityinen rooli kaupungeilla on vihreän siirtymän, kiertotalouden ja uudenlaisten osaa-miskeskittymien ja innovaatiotoiminnan ekosysteemien edistämisessä. Suomalaiset kaupungit ovat kansainvälisesti verrattuna olleet esimerkillisiä ilmastonmuutoksen hillinnän ja varautumisen, resurssiviisauden ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Kaupungeissa tehtävät ratkaisut toimivat esimerkkeinä ja niiden kehittämät innovaatiot skaalautuvat muihin kuntiin.

Kaupunkipolitiikalla on sekä horisontaalinen että vertikaalinen ulottuvuus. Horisontaalinen ulottuvuus perustuu kaupunkien keskinäiseen yhteistyöhön, jota Kuntaliitto osaltaan myös edistää. Keskinäisessä yhteistyössään kaupungit tukevat toisiaan kukin omat tarpeensa ja voimavaransa tunnistaen. Vertikaalisessa kaupunkipolitiikassa kyse on valtion toimista kaupunkien ja kaupunkikehityksen suhteen, joihin se vaikuttaa merkittävimmin toimintaedellytyksiin lainsäädännön ja rahoituksen kautta.

Kuntaliiton rooleiksi kaupunkipolitiikan uudessa ajassa on tunnistettu (1) tiedollinen tehtävä, (2) kehittämistehtävä, (3) verkottamistehtävä, (4) vaikuttamistehtävä, (5) eurooppalainen tehtävä ja (6) viestintätehtävä.

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen ohjelma 2021-2023 on laatuaan liiton ensimmäinen kaupunkipolitiikan roolia ja sisältöä sekä konkreettisia toimia määrittävä asiakirja. Se on valmistelu toimialarajat ylittävän Kuntaliiton kaupunkipolitiikkaryhmän toimesta ja tiiviissä yhteistyössä kaupunkien ja keskeisten sidosryhmien asiantuntijoiden kanssa. Ohjelman valmistelusta on lisäksi raportoitu säännöllisesti sekä Kuntaliiton johtoryhmälle että yksiköiden johtajille.

Kommunförbundets stadspolitiska verksamhetsprogram

Sammandrag

Stadspolitiken lyfter fram städernas och stadsutvecklingens betydelse både i nationella och i internationella sammanhang. En viktig drivkraft i Kommunförbundets skärpta fokus på stadspolitik är oron över att städernas betydelse som en central källa till välstånd och välfärd i det finländska samhället inte identifieras eller erkänns tillräckligt. I en modern ekonomi spelar städerna en viktig roll när det gäller att främja nya innovationer, ekonomisk förnyelse och produktivitet. Städerna är också knutpunkter i många internationella ekonomiska värdekedjor. Städernas roll som ekonomiska lokomotiv i sina ekonomiska regioner är obestridlig.

De stora städerna har en särskild roll som föregångare i främjandet av hållbar utveckling. Kommunerna har en nyckelroll när det gäller att främja hållbar utveckling, eftersom de för närvarande svarar för genomförandet av två tredjedelar av målen för hållbar utveckling i FN:s Agenda 2030 (SDG). Städerna har en särskild roll när det gäller att främja den gröna omställningen, cirkulär ekonomi och nya slags kompetenskluster och ekosystem för innovationsverksamhet. Internationellt sett har de finländska städerna varit föredömliga när det gäller att stävja klimatförändringen och trygga beredskapen, resurssmartheten och naturens mångfald. De lösningar som städerna går in för fungerar som exempel och de innovationer som de utvecklat sprids till andra kommuner.

Stadspolitiken har både en horisontell och en vertikal dimension. Den horisontella dimensionen baserar sig på samarbete mellan städerna – något som Kommunförbundet också främjar. I sitt ömsesidiga samarbete stöder städerna varandra, var och en med beaktande av sina egna behov och resurser. I den vertikala stadspolitiken handlar det om de åtgärder som staten vidtar beträffande städer och stadsutveckling, där verksamhetsbetingelserna påverkas mest via lagstiftning och finansiering.

Kommunförbundet har följande roller i den nya stadspolitiken: 1) en kunskapsuppgift, 2) en utvecklingsuppgift, 3) en nätverksuppgift, 4) en påverkansuppgift, 5) en europeisk uppgift och 6) en kommunikationsuppgift.

Kommunförbundets stadspolitiska program 2021–2023 är förbundets första dokument som fastställer stadspolitikens roll och innehåll samt konkreta åtgärder. Programmet har beretts av Kommunförbundets sektorsöverskridande stadspolitiska arbetsgrupp i nära samarbete med sakkunniga från städer och centrala intressentgrupper. Vid beredningen av programmet har man dessutom regelbundet rapporterat både till Kommunförbundets ledningsgrupp och till enhetsdirektörerna.

The Urban Policy Action Plan of the Association of Finnish Local and Regional Authorities

Abstract

Urban policy highlights the importance of cities and urban development in both national and international contexts. A key incentive for the Association of Finnish Local and Regional Authorities (AFLRA) to sharpen the focus of its urban policy has been a concern about adequate recognition of cities as central sources of prosperity and well-being in the Finnish society. In the modern economy, cities play an important role in promoting innovations, economic renewal and productivity. Cities are also the nodes in many international economy value chains. The role of cities in driving regional economy is undisputed.

Large cities are at the leading edge in promoting sustainable development, as local authorities currently have the responsibility for the implementation of two thirds of the UN Agenda 2030 Sustainable Development Goals (SDG). Cities have a pivotal role in promoting the green transition and circular economy, new kinds of clusters of excellence and innovation ecosystems. By international comparison, Finnish cities have been exemplary in mitigating and preparing for climate change and using resources wisely as well as in securing biodiversity. The solutions adopted by cities set an example and the innovations they create are scaled up to other cities and municipalities.

Urban policy has both a horizontal and a vertical dimension. The horizontal dimension refers to inter-urban cooperation where cities support each other, while recognising their own needs and resources. The AFLRA also contributes to this cooperation. Vertical urban policy means central government's measures concerning cities and urban development, most importantly legislative and financial influence on the conditions cities work within.

In the new era of urban policy, the tasks the AFLRA has identified for itself are related to (1) information, (2) development, (3) networks, (4) influence, (5) the European level, and (6) communication.

This Urban Policy Action Plan 2021–2023 is the AFLRA's first document to define the role and content of its urban policy as well as concrete action. It has been prepared by the AFLRA's cross-sectoral urban policy group and in close cooperation with experts from cities and key stakeholder groups. The plan's preparation has been regularly reported to both the AFLRA's management team and to the directors of the units.

1 Kaupungit kansantalouden moottoreina

Kaupunkien kasvu on jatkunut Suomessa jo vuosikymmenien ajan. Ilmiö on globaali ja hyvin monisyinen. Kaikki kaupungit eivät kasva, jotkut niistä myös taantuvat. Lisäksi kaupunkien sisällä erot eri alueiden kehityksessä voivat olla suuria. Kaupunkien kasvu ei ole syntynyt minikään erityisen kaupunkien kasvua edistämään pyrkivän politiikan tuloksena. Kaupunkien kasvussa on erityisesti kyse jo pitkään jatkuneesta elinkeinorakenteen muutoksesta, ja sen seurauksena ihmisten hakeutumisesta työn, koulutuksen ja elintason perässä suuriin väestökeskittymiin, kaupunkeihin.

Kaupunkien rooli kansantaloudessa on kasvanut tasaisesti. Kuntaliiton 23:n suurimman kaupunkiseudun muodostama verkosto (C23) kattaa jo nyt 78 % koko maan väestöstä ja peräti 80 %, koko maan työpaikoista. Niin ikään näiden kaupunkiseutujen osuus maamme bruttokansantuotteesta on niiden tilastollista väestöosuutta

suurempi, eli 82 %. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta on erityisesti keskittynyt suurempiin kaupunkeihin ja yliopisto- ja korkeakoulupaikkakunnille, sillä maamme korkeasti koulutetuista jo 84 % asuu kaupunkiseuduilla. Korkeasti koulutetut nuoret aikuiset keskittyvät erityisen voimakkaasti suurimmille yliopisto- ja korkeakoulukaupunkiseuduille. Myös vieraskielinen väestö hakeutuu kaupunkiseuduille. Yksiomaan pääkaupunkiseudun osuus koko maan vieraskielisestä väestöstä on noin puolet ja C23 -verkoston kaupunkiseutujen alueella noin 90 %.

Kaupunkimaisuus, eli suuri väestö- ja työpaikkamäärä sekä -tiheys, edistävät tutkitusti talouden tuottavuutta. Innovaatioille ja talouden uudistumiselle kaupungeilla on olennaisen ratkaiseva merkitys. Suhteessa koko maan toimialarakenteeseen kaupunkien elinkeinorakenteessa korostuvat osaamisintensiiviset, korkean arvonlisän toimialat. Kaupungeilla on myös kasvava merkitys

kansantaloudelle palveluviennin kautta, jonka arvo on nelinkertaistunut 2000-luvulla. Kulttuurille, taiteelle, tapahtumille ja elämystaloudelle kaupungit ovat niin ikään elinehto. Lisäksi kaupungit ovat olleet matkailussa kasvava kiinnostuksen ja vierailujen kohde.

Kaupunkipolitiikka nostaa esiin kaupunkien ja kaupunkikehityksen tärkeyden niin kansallisessa kuin kansainvälisessä toimintaympäristössä. Kaupunkien moninaisen ja ratkaisevan tärkeän merkityksen vuoksi kaupunkikysymykset, kaupunkipolitiikka, tulee nostaa keskeiseen rooliin yhteiskuntapolitiikassa. Kaupunkien rooli tuleekin nähdä keskeisenä osana talouskasvuun, työllisyyteen ja hyvinvointiin tähtäävää kansallista talouspolitiikkaa. Kaupungit ovat taloudelliselle kasvuille ja hyvinvoinnin kehitykselle välttämättömiä, ja nämä vaikutukset ulottuvat laajasti kaupunkien maantieteellisen alueen ulkopuolelle. Menestyvät kaupungit ovat myös ympäröivien maaseutu- maisten kuntien menestyksen turva.

Kaupungit kestävän kasvun rakentajina

Suurilla kaupungeilla on erityinen rooli tienviitoittajana kestävän kehityksen edistämisessä. Paikallishallinnon rooli ylipäättään on keskeinen kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n kestävän kehityksen eli SDG-tavoitteiden toteuttamisessa. Kunnat vastaavat jo tällä hetkellä kahdesta kolmasosasta Agenda2030 SDG-tavoitteiden toimeenpanoa.

Kaupungeilla on laaja mahdollisuudet viedä omassa toiminnassaan eteenpäin samanaikaisesti ja ylisukupolisesti asukkaiden hyvinvointiin, ilmastomuutoksen hillintään, digitaalisiin palveluihin liittyviä kestävän kehityksen tavoitteita. Kaupungit kehittävät kasvatus- ja koulutuspalveluja hyvinvoinnin, osallisuuden, ihmisoi- keuksien ja sosiaalisen kestävyiden areenoina. Lisäksi kaupungit edistävät ilmastodemokratiaa, ekologisesti kestäviä osallistumistapoja, sosiaalisesta oikeudenmu- kaisuutta ja heikompiosaisten osallisuutta. Kaupungit huolehtivat sujuvasta arjesta, viihtyisästä, turvallisesta ja terveellisestä elinympäristöstä sekä yhdyskuntatekniikan palveluista ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisesti.

Erityinen rooli kaupungeilla on vihreän siirtymän, kiertotalouden ja uudenlaisten osaamiskeskittymien ja innovaatiotoiminnan ekosysteemien edistämisessä. Kansainvälisestäikin verrattuna kaupunkimme ovat olleet esimerkillisiä ilmastomuutoksen hillinnän ja varautu- misen, resurssiviisauden ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Kyse kestävän kehityksen edistämises- sä on siitä, miten taloudellinen toiminta sopeutetaan luonnon reunaehtoihin samalla kun tuetaan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia ja sosiaalista oikeudenmukai- suutta.

Kaupungit näyttävät monella tapaa esimerkkejä ja niiden kehittämät innovaatiot skaalautuvat muihin kuntiin. Hyvin pitkälle kaupungeissa ratkaistaan se, miten Suomi edistyy kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttami- sessa. Kestävyysmurroksen toteuttamisessa kaupunkien toimia tarvitaan monilla eri osa-alueilla. Jotta tämä olisi mahdollista, on kaupungeilla oltava riittävästi resursseja ja mahdollisuuksia murroksen toteuttajana toimimisek- si. Agenda2030:n kansallista toimeenpanoa koskevassa valtion lainsäädännössä ja muissa ohjausasiakirjoissa on syytä paremmin huomioida kaupunkien rooli ja riittävät

toimintaedellytykset SDG-tavoitteiden ja murrosalueiden edistämisessä.

Katkaiseeko monipaikkaisuus kaupungistumiskehityksen?

Ajoittain, ja juuri tässä ajassa koronapandemian seurauksena, kaupunkien merkityksen ja kaupungistumiskehityksen jatkuvuutta epäillään. Uusien teknologioiden on esitetty tekevän sijainnista merkityksettömän ja tarjoavan edellytykset hajautuvalle kehitykselle. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, pikemminkin päinvastoin. Teknologiset innovaatiot ovat korostaneet kaupunkien merkitystä. Talouden globalisaatioprosessissa osaamisen maantieteellinen keskittyminen - oli kyse korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten TKI-toiminnasta, kulttuuri-instituutioista tai korkean arvonlisän toimialoista - on pikemminkin voimistunut.

Työ- ja opiskelumahdollisuuksien ohella kaupunkien monipuolinen palvelutarjonta ja kulutusmahdollisuudet vetävät puoleensa nuorempia ikäluokkia, mutta myös vanhempia. Etätyö ja monipaikkainen työ avaavat uusia mahdollisuuksia valita asuinpaikka, mutta näissäkin valinnoissa viihtyisät kaupungit lähiympäristöineen ovat vahvoilla. Saavutettavuuden merkitys ei monipaikkaisuuden lisääntyessä vähene. Paikallisuus kaupunkien ja kaupunkiseutujen sisällä voi korostua, kun työtä voidaan tehdä myös kotona ja kodin lähiympäristössä. Asuinympäristön laatutekijät korostuvat sijaintivalinnoissa. Samalla on huomattava, että monet työtehtävät ja ammatit ovat edelleen sellaisia, ettei etätyö niihin sovellu.

Kaupunkipolitiikan tavoitteena ei ole korostaa vastakkainasettelua kaupunkien ja harvaan asuttujen alueiden välillä. Kaikki eivät halua, eivät voi eikä heidän tarvitse asua kaupungissa. Vaikka elinkeinorakenne on muuttunut kaupunkimaisemmaksi, elämää ja elinkeinoja on

myös kaupunkien ulkopuolella. Kaupunkipolitiikka tunnistaa tämän ja pyrkii tukemaan kaupunkien kehitystä ja niiden erityisongelmien huomioimista osana laajempaa yhteiskuntapolitiikkaa, joka huomioi aluekehityksen laajemmin.

Kaupunkipolitiikalla ei ole ollut kansallisessa keskustelussamme kovin vahvaa, kiistatonta tai näkyvää asemaa. Selityksenä voi osin olla se, että kaupungistumisen historia on maassamme lyhyt verrattuna sekä keskieuropalaisiin että pohjoismaisiin naapureihimme. Kaupungistumisen luonne on meilläkin muuttunut. Varhaisempi kaupungistumiskehitys perustui luonnollisiin maantieteellisiin kilpailuetuihin, kaupunkien hallinnolliseen perustamiseen tai tuotantolaitosten teollisuuspoliittisiin ja aluepoliittisiin sijoittamispäätöksiin.

Modernissa taloudessa kaupunkikehityksen keskeisiä ajureita ovat niin sanotut keskittymisedut, joita voi syntyä sekä yhden toimialan yritysten keskittymisestä että laajasta monipuolisesta tuotantorakenteesta samalla paikkakunnalla. Keskittymisedut ovat luonteeltaan yritys- ja toimialarajat ylittäviä. Mekanismit keskittymisetujen takana ovat moninaisia. Kyse voi yhtäältä olla osaamisen ja tiedon siirtymisestä ja käyttämisestä uusilla luovilla tavoilla, työvoimapoolin koon myötä syntyvistä eduista niin työntekijöille kuin työnantajillekin tai toisaalta erikoistuneiden ja tuottavuutta kasvattavien alihankintaverkostojen muodostumisesta. Keskittymisedut ilmenevät tuotannon ohella myös kulutuksessa, tarjolla olevien palveluiden ja hyödykkeiden moninaisuutena esimerkiksi kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluissa.

Kaupungistumisen myötä syntyy myös kehitystä rajoittavia tekijöitä ja näitä tekijöitä pyritään yleensä politiikkatoimin heikentämään. Tällaista politiikkaa on syytä tukea. Kaupungistumisen virtaa ei ole syytä pyrkiä hallinnollisin päätöksin estämään tai hidastamaan vaan

enemmän kompensoimaan siitä aiheutuvia taloudellisia ja -haasteita. Kaupungit ovat Suomen talouskasvulle tärkeitä, eikä kaupunkikehityksen tahaton tai tarkoituksellinen jarrutus lisää kansakunnan vaurautta tai hyvinvointia.

Kuntaliitto kaupunkipoliitiikan toteuttajana

Tämän kaupunkipoliittisen toimintaohjelman tavoitteena on määritellä Kuntaliiton kaupunkipoliitiikan painopisteet vuosille 2021–23. Samalla ohjelmassa määritellään keskeiset foorumit, joilla Kuntaliitto, yhdessä kaupunkien kanssa, osallistuu kaupunkipoliittiseen keskusteluun ja vaikuttamistyöhön. Kuntaliiton kaupunkipoliittinen työ perustuu vahvaan yhteistyöhön kaupunkien kanssa, ilman kaupunkien panosta Kuntaliiton kaupunkipoliitiikalla ei ole mielekästä sisältöä.

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma kokoaa yhteen kaupunkien keskeiset näkemykset kaupunkipoliitiikan painopistealueista, kaupunkipoliitiikan keskeisistä periaatteista sekä kaupunkien kannoista keskeisiin kaupungeja ja kaupunkikehitystä yhdistäviin ajankohtaisiin politiikkakysymyksiin. Kuntaliiton kaupunkipoliittinen ohjelma sisältää myös konkreettisia toimenpiteitä vuosille 2021–23. Kaupunkipoliittisessa työssään Kuntaliitto hyödyntää omien asiantuntijoidensa rinnalla kaupunkien asiantuntijoilta kaupungeja koskevien päätösten vaikutusten arvioinnissa. Tiivistyvän yhteistyön tavoitteena on saada kaupunkinäkökulma entistä paremmin huomioituksi myös Kuntaliiton omissa valmisteluprosesseissa ja kaupunkipoliittisten kannanottojen valmistelussa sekä edunvalvontatyössä ylipäättään.

Näillä toimilla luodaan niin kaupungeille kuin Kuntaliitolle entistä paremmat edellytykset harjoittaa aiempaa määrätietoisempaa ja pitkäjänteisempää, hallituskaudet ylittävää kaupunkipoliitiikkaa ja sitä tukevaa edunvalvontaa.

Tämän ohjelman mukaisesti toteutettu kaupunkipoliitiikka huomioi eri kokoiset ja eri puolilla Suomea sijaitsevat kaupungit omine erityispiirteineen ja -tarpeineen.

Kuntaliiton kaupunkipoliitiikka perustuu näkemykselle modernista, horisontaalisesta toimintatavasta. Kaupunkipoliitiikkaa tehdään yhdessä kaupunkien kanssa, ja myös kaupungit tekevät sitä yhdessä. Tähänastiset kokemukset kertovat siitä, että vaikka kaupungeilla on omat erityiset tarpeensa, ja vaikka kaupungit joissakin kysymyksissä ovat myös kilpailijoita keskenään, on kaupungeilla paljon yhteisiä intressejä ja opittavaa toisiltaan. Mahdollisuudet kumppanuuspohjaiseen yhteistyöhön, niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, ovat erinomaiset. Tätä yhteistyötä Kuntaliitto haluaa omalla toiminnallaan aktiivisesti tukea.

Kaupunkipoliitiikan toimintaohjelma valmistuu tilanteessa, jossa maamme historian merkittävin kunnallishallintoa koskeva reformi, sote-uudistus, on hyväksytty eduskunnassa. Kuntaliitto pitää toimintansa keskeisenä tavoitteenaan vaikuttaa yhdessä kaupunkien kanssa siihen, miten kaupunkien rahoituksen, tehtävien, kaupunkiseudun yhteistyön, kuntarakenteen sekä kuntien ja kaupunkien roolin tulisi kehittyä tulevaisuudessa. Kaupungit tarvitaan toimintakykyisinä ja riittävillä taloudellisilla resursseilla varustettuna edistämään alueidensa elinvoimaa ja kansainvälistä kilpailukykyä sekä asukkaiden hyvinvointia.

Kuntaliiton kaupunkipoliitiikan toimintaohjelma täydentää osaltaan tarvetta huomioida eriytyvän kuntakentän tarpeet. Kaupunkipoliittisen ohjelman rinnalla Kuntaliitto on vuonna 2019 hyväksynyt strategiaansa tukemaan maaseutu- ja pienkuntia koskevat painopisteet asiakirjassa ”Kunta maaseudulla – maaseutu kaupungissa” (hyväksytty 4/2019, päivitetty 2021).

2 Kansallinen kaupunkipolitiikan toimintaverkosto

Kaupunkipolitiikkaa ovat kaikki julkisen vallan toimet, joilla on vaikutusta kaupunkikehitykseen. Kaupunkipolitiikan kohteena ovat kaupungit. Kaupunkien ja Kuntaliiton kesken tavoitteeksi on asetettu, että 2020-luvulla koko maata kehitetään kunkin kaupunkiseudun omiin ja kaupunkiverkon kokonaisuudesta saataviin yhteisiin vahvuuksiin nojautuen.

Kuntaliiton kaupunkipolitiikan terävöittämisen keskeisenä pontimena on huoli siitä, että kaupunkien merkitystä suomalaisen yhteiskunnan keskeisenä vaurauden ja hyvinvoinnin lähteenä ei riittävästi tunnisteta tai tunnusteta. Siksi Kuntaliiton aktiivisen kaupunkipolitiikan kautta mm. tätä näkökulmaa pyritään tuomaan esiin entistä painokkaammin. Kaupunkipolitiikalla on sekä horisontaalinen että vertikaalinen ulottuvuus. **Horisontaalinen ulottuvuus** perustuu kaupunkien keskinäiseen yhteistyöhön, jota Kuntaliitto osaltaan myös edistää. Keskinäisessä yhteistyössään kaupungit tukevat toisiaan kukin omat tarpeensa ja voimavaransa tunnistaen. Kaupungit tekevät yhdessä, oppivat toisiltaan ja myös vaikuttavat yhdessä. **Vertikaalisessa kaupunkipolitiikassa** kyse on valtion toimista kaupunkien ja kaupunkikehityksen suhteen. Merkittävimmin valtio vaikuttaa kaupunkien toimintaedellytyksiin lainsäädännön ja rahoituksen kautta. Kaupunkien hallinnollisen aseman ja toimivallan sekä resurssien ja kannustimien tulee olla sellaisia, että se tukevat elinvoiman kehittämistä ja kasvua.

Keskeisiä tällä hetkellä käytössä olevia, erilaisiin sopimuksiin ja ohjelmiin perustuvia valtion kaupunkipoliittisia työkaluja ovat muun muassa VM:n Kansallinen kaupunkistrategia 2020-2030, TEM:n ekosysteemisopimukset, suurten kaupunkiseutujen MAL-sopimukset, YM:n Kestävä kaupunki -ohjelma ja YM:n Lähiöohjelma.

Kansallinen kaupunkistrategia 2020–2030 luo pohjaa kaupunkien ja valtion käytännön yhteistyölle ja sille, kuinka vahvistetaan kaupunkien edellytyksiä tarjota asukkaille ja yhteisöille paras mahdollinen elin- ja toimintaympäristö. **Ekosysteemisopimuksissa** on kyse julkisen ja yksityisen TKI-rahoituksen strategisesta kohdentamisesta globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi. Sopimuskaupungeille on yhteistä, että niiden kehitys perustuu yliopistovetoiseen korkeaan osaamiseen ja sen hyödyntämiseen. Ekosysteemisopimukset on solmittu pääkaupunkiseudun sekä muiden yliopistokaupunkien ja yliopistokeskuskaupunkien kanssa.

MAL-sopimuksilla tuetaan kaupunkiseutujen kuntien sekä kuntien ja valtion välistä yhteistyötä yhdyskuntarakenteen ohjauksessa, että maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa. Sopimusten tavoitteena on parantaa kaupunkiseutujen toimivuutta ja kilpailukykyä sekä kuntien tasapuolista kehittämistä. **Kestävä kaupunki -ohjelma** vauhdittaa kestävästä kehitystä sekä

käytännön kaupunkikehittämisessä että kaupunkien johtamisessa. Ohjelman pääteemat ovat vähähiilisyys, älykkyys, terveellisyys ja sosiaalinen kestävyys. Uusia ratkaisuja etsitään erityisesti näitä teemoja yhdistäviin ja niiden väliin jääviin haasteisiin. Suomen suurimpien kaupunkien **lähiöohjelman** tavoitteena on asuinalueiden

myönteinen pitkän aikavälin kehitys, joka tuottaa asukkaille hyvinvointia ja alueille elinvoimaisuutta. Lähiöohjelmassa tuetaan poikkihallinnollisia toimia, joilla voidaan ehkäistä asuinalueiden eriytymistä, lisätä asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta, edistää asuinalueiden elinvoimaisuutta ja turvata palveluiden ja asumisen hyvä taso.

3 Eurooppalaisen kaupunkipolitiikan painotuksista

Kansallisella kaupunkipolitiikalla on vahva kansainvälinen kytkös. Kuntaliiton selvitysten mukaan EU vaikuttaa tavalla tai toisella noin 60 prosenttiin kuntien tehtävistä tai päätöksistä ja toisaalta noin 75 prosenttia EU:n väestöstä asuu kaupunkialueilla. Kaupunkien merkitys vaurauden ja hyvinvoinnin kehitykselle myös EU-maille on suuri.

Kaupunkipolitiikka on myös EU-tasolla kohtuullisen uusi politiikkalohko. Kestävää kaupunkikehitystä käsittelevä Leipzigin peruskirjasta (Leipzig Charter) päätettiin vuonna 2007 ja se uusittiin 2020 (New Leipzig Charter). Päätökset kaupunkipolitiikan sisällöstä tehdään EU:ssa kansallisesti. EU:n rooli kaupunkipolitiikan kentässä on tarjonta mahdollisuuksia, kannustimia ja informatiivista ohjausta ja välittää parhaita käytäntöjä.

Vuonna 2016 solmittu Amsterdamin sopimus synnytti uuden aloitteen, EU:n kaupunkiagendan (Urban Agenda). Kaupunkiagenda on yhteistyöväline, jonka kautta kaupungit, jäsenvaltiot ja EU-instituutiot tekevät yhteistyötä kaupunkikehitykseen vaikuttavien säädösten, rahoituksen ja vertaisoppimisen kehittämiseksi. Kaupunkiagendaa on toteutettu 14 temaattisen kumppanuuden kautta. EU:n kaupunkiagendan suurin hyöty on ollut aloitteiden tekeminen sääntelyn ja rahoituksen parantamiseksi monitasoisessa kaupunkipolitiikassa. Keskeistä on myös kaupunkiagendan tuki EU-, valtio- ja paikallistason

instituutioiden väliselle kaupunkiasioiden osaamisvaihdolle. EU:n kaupunkiagendan vaikuttavuuden lisäämiseksi kehitettävää riittää mm. kaupunkiagendan tulosten levittämisessä.

Kestävää kaupunkikehitystä käsittelevä Leipzigin peruskirja (New Leipzig Charter) korostaa kaupunkien roolia yhteiskunnan uudistamisessa. Kaupunkien on vastattava niin sosiaaliin, ympäristön liittyviin kuin taloudellisiin haasteisiin. Samalla uusi Leipzigin peruskirja nostaa esiin kaupunkialueiden erityiskysymykset, mm. korkeat asumiskustannukset ja kasvavan eriarvoisuuden. Kaupunkien kehittäminen vaatii pitkän aikavälin investointeja, joilla turvataan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kaupunkikehitys. Kaupunkipolitiikan rooli osana talouskasvua ja hyvinvointia edistävää laajempaa yhteiskuntapolitiikkaa on keskeinen. Talouskasvuun ja työllisyyden edistämiseen liittyvien tavoitteiden ohella sosiaalisen eheyden edistäminen ja segregaaation haittojen ehkäiseminen ovat kaupunkipolitiikan keskiössä Euroopan unionissa. Kaupungit ovat edelläkävijöitä ilmastonmuutoksen torjunnassa, sillä ilman kaupunkien toimenpiteitä EU:n ja kansallisen tason tavoitteet kasvi- ja eläinhuonekasvun vähentämisestä eivät voi toteutua.

Rahoituskaudella 2021-2027 EU:n kaupunkipolitiikka on kerätty uuden Euroopan kaupunkialoitteen alle, joka sisältää mm. kaupunkien vuorovaikutukseen ja vertai-

EU-jäsenvaltio- ja paikallistason saumattomalla yhteistyöllä parannetaan koko unionin kilpailukykyä maailmanlaajuisesti. Vahva kaupunkipolitiikka ilman alueiden välistä vastakkainasettelua on perusta unionin yhtenäisyydelle ja se avaa paremmat mahdollisuudet globaalille vaikuttamiselle.

soppimisen tähtäävän URBACT-ohjelman, Urban Innovative Actions -rahoitusohjelman sekä jatkotuen EU:n kaupunkiagendalle. Lisäksi EU:n rakennerahastoista on korvamerkitty kaupungeille 8%:n osuus, joka Suomessa kanavoidaan ekosysteemisopimusten toteuttamiseen.

Kaupunkikehitys ja kehittäminen on huomioitu yhä enenevässä määrin myös muissa EU:n ohjelmissa ja rahoitusvälineissä varsinaisen kaupunkipolitiikan instrumenttien ohella. Esimerkiksi EU:n tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaa toteuttavaan Horisontti Eurooppa -ohjelmaan valmistellaan kaupungeille omaa missiota, jonka tavoitteena on tukea sataa eurooppalaista kaupunkia saavuttamaan ilmastoneutraalius vuoteen 2030 mennessä. Tutkimukseen, innovointiin ja teknologiaan tehtävät investoinnit muodostavat perustan, jolla tuetaan edelläkävijäkaupunkeja ilmastotoimien kokeilukohteina ja innovaatioalustoina. Myös muilta osin kaupunkien rooli EU:n TKI-rahoituksen hyödyntäjänä yhdessä monialaisten konsortiodien kanssa on kasvussa. Kaupunkien roolit hankkeissa ovat moninaisia - kaupungit toimivat paitsi testialustoina tutkimus- ja innovaatioprojekteillemme, mutta myös aktiivisina kehittämiskumppaneina.

Eurooppalaista digikehitystä, big datan, tekoälyn ja robotisaation hyödyntämistä ja näiden alojen osaamis-

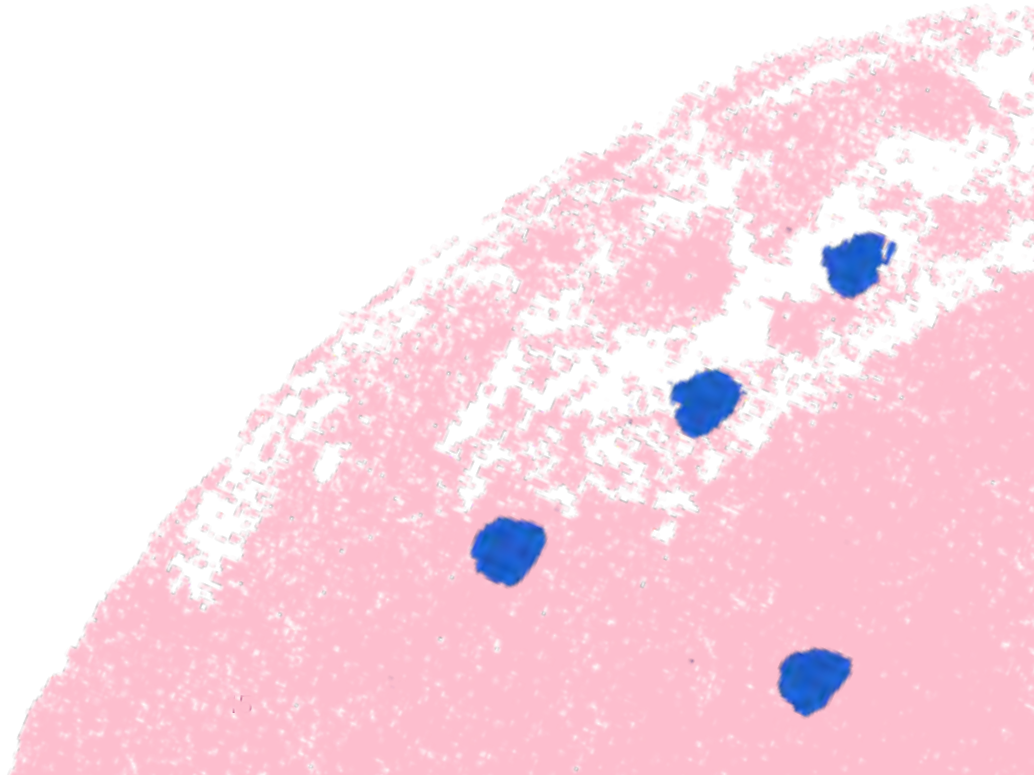
ta edistävä Digitaalinen Eurooppa -ohjelma kohdentaa rahoitusta myös kaupunkien digivalmiuksien kehittämiseen. Suomalaiskaupunkeja on mukana eurooppalaisissa digitaalisissa innovaatiohubeissa (European Digital Innovation Hubs, EDIH), jotka ovat osa Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa. Hubit toimivat digi-investointeja ja pk-yritysten digitalisaatiota vauhdittavina palvelukeskuksina tavoitteena saada digitalisaatiosta irti nykyistä enemmän kestävää kasvua.

Koronapandemian jälkeiseen elpymiseen tähtää myös uusi eurooppalainen Bauhaus -aloite (New European Bauhaus), joka on ympäristö-, talous- ja kulttuurihanke, jonka tavoitteena on yhdistää suunnitteluun, kestäväan kehitykseen, saavutettavuuteen, kohtuuhintaiseen asumiseen ja investointien suuntaamiseen liittyvät näkökohdat. Kyse on kestäväan kehityksen ja viihtyvyyden yhteensovittamisesta tavalla, joka tuo Euroopan vihreän kehityksen periaatteet käytännön tasolle ihmisten arkeen. Kaupungit hyötyvät ja ovat mukana myös muissa EU-ohjelmissa, kuten koulutus-, nuoriso- ja urheilualan ohjelma Erasmus+, ympäristö- ja ilmasto-ohjelma LIFE, maahanmuuttajien kotouttamista tukevat Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) ohjelmat sekä Euroopan alueiden väliset yhteistyöohjelmat (Inter-reg).

Kuntaliitto tukee kaupunkien edunvalvontaa kansainvälisesti. Kuntaliiton EU-edunvalvonnalle asetetaan vuosittain Euroopan komission vuosittaiseen työohjelmaan perustuen tavoitteet, joilla pyritään varmistamaan EU-lainsäädännön ja -rahoituksen vastaavuus kaupunkien tarpeisiin. EU-edunvalvontaa tehdään sekä EU-asioiden kansallisen valmistelun kautta, suoraan EU-instituutioihin että verkostojen kautta.

Eurooppalaiset ja kansainväliset verkostot ovat keskeinen ja erinomainen paikka tehdä edunvalvontaa, vertaisoppia ja saada suomalaisten kuntien ääni kuuluviin. Verkostoja on sekä temaattisia kuten paikallisten

energia- ja ilmastoratkaisuiden Covenant of Mayors ja paikallishallintojen kestävä kehitystä edistävä ICLEI tai esimerkiksi kuntien koon mukaan jäsenyytensä määritteleviä kuten EUROCITIES. Kuntaliitto tukee omalta osaltaan kaupunkien edunvalvontaa omissa verkostoissaan; eurooppalaisten kuntaliittojen kattojärjestö CEMR:ssa sekä paikallishallinnon globaalissa kattojärjestö UCLG:ssa sekä toimii tukijäseneenä yllä mainitussa Covenant of Mayorsissa. Lisäksi Kuntaliitto toimii sihteeristönä Euroopan alueiden komitean sekä Euroopan neuvoston kunta- ja aluehallintokongressin Suomen valtuuskunnille, jotka koostuvat kuntien valituista luottamushenkilöistä.

4 Kuntaliiton roolit kaupunkipolitiikan uudessa ajassa

Kuntaliiton kaupunkipolitiikan kohde ovat kaupungit. Kuntaliiton tehtävänä on sekä auttaa kaupungeja onnistumaan kaupunkipolitiikassaan, että vaikuttaa valtiovaltaan kaupunkipolitiikan agendan muotoilussa. Kuntaliitto perustaa kaupunkipoliittisen roolinsa vahvaan yhteistyöhön kaupunkien kanssa samalla kaupunkien keskinäistä yhteistyötä tukien.

Kuntaliiton ensimmäinen kaupunkipoliittinen ohjelma syntyy poikkeuksellisena aikana, kesken globaalin koronapandemian. Pandemia ja sen hillitsemiseksi säädetty rajoitustoimet on vaikuttanut monin tavoin kaupunkeihin, vaikka pandemian vaikutukset Suomen kansantalouteen ovatkin kansainvälisesti verraten keskimääräistä vähäisempiä. Pandemia on tästä huolimatta kurittanut erityisesti palveluvaltaisimpia kaupungeja.

Kuntatalouden tila jo ennen pandemiaa oli lähtökohtaisesti heikko. Kaupunkien, ja koko kuntakentän, taloutta ovat 2010-luvulla heikentäneet tehtävien lisääntyminen, kasvanut palveluiden kysyntä ja suuret investointipaineet. Myös valtionosuuksien leikkaukset ovat osaltaan heikentäneet kuntien taloutta. Vuoden 2020 osalta kuntien taloudellinen tila olisi ilman pandemian seurauksena saatuja ylimääräisiä valtiontukia ollut monin paikoin ollut

erityisen heikko. Vaikka hallituksen akuutit tukitoimet toivat kaivattua helpotusta kuntien talouteen, tulee kireä taloustilanne lähivuosina jatkumaan. Lisäksi kaupungit, muiden kuntien tavoin, ovat koronapandemian keskellä valmistautumassa kuntakenttää suuresti muokkaavaan SOTE-uudistukseen. SOTE-uudistuksen myötä kuntien tehtäväkenttä ja rahoitusperusta muuttuvat perusteellisesti.

Koronakriisi ja siitä selviytyminen saattaa ainakin hetkellisesti muuttaa myös Kuntaliiton kaupunkipoliittisen toiminnan painopisteitä. Kaupunkien rooli kansantaloudessa ei kuitenkaan koronan myötä vähene, päinvastoin. Siksi myös Kuntaliitto vahvistaa omaa rooliaan kaupunkipolitiikassa olemalla vahva yhteistyötaho kaupungeille, niin kaupunkien välisen yhteistyön rakentajana kuin myös kaupunkien edunvalvontatyössä valtion suuntaan.

Kuntaliiton kaupunkipoliittiset perustehtävät voidaan hahmotella erilaisten roolien kautta, joita ovat 1) tiedollinen tehtävä, 2) kehittämistehtävä, 3) verkottamistehtävä, 4) vaikuttamistehtävä, 5) eurooppalainen tehtävä ja 6) viestinnällinen tehtävä. Seuraavassa esitellään näiden roolien sisältöä tarkemmin.

1. Tiedollinen tehtävä

Kuntaliiton kaupunkipolitiikan perustaksi tarvitaan ajantasaista ja luotettavaa tietoa kaupungistumisesta ja sen trendeistä. Siksi on erityisen tärkeää tunnistaa muuttuvat kaupunki-ilmiöt ja sitä kautta kaupunkipolitiikan strategiset sisältöalueet.

Tiedollisen tehtävän hallittu haltuunotto edellyttää:

- a) analytiikkatoimintojen kehittämistä, ajantasaisen kaupunkitiedon tuotantoa ja informaatio-ohjaukseen panostamista sekä aluetalouden substanssialueen kytkemistä osaksi Kuntaliiton uutta tehtäväkenttää.
- b) tietotuotantoa tukevaa aktiivista hanke- ja tutkimustoimintaa sekä tilannekuvaa tietopalvelujen kehittämistä kaupunkien ohella myös muiden kuntatyypin verkostojen osalta.
- c) työkaluina kaupunkitiedon lisäämisessä on elinvoima-indikaattorityön jatkokehitys ja kaupunkien elinvoimaa kuvaavan tietopohjan syventäminen kaupunkitaloutta kuvaavilla muuttujilla mm. keskittymiseduista hyötyvien toimialojen kehityksen osalta.
- d) edellisten rinnalle laaditaan kunnan asukkaiden hyvinvointia ja asuinalueiden kehitystä (segregaatioita) kuvaavaa indikaattoritietoa tilannetietopalveluksi verkkoympäristöön elinvoima-indikaattorin tavoin.
- e) tuotetaan kaupunkien kehitystä kuvaavia analyyseja ja erillisselvityksiä kaupunkitiimin ja kaupunkien asiantuntijaryhmän tilauksesta sekä Kuntaliiton T&K-ohjelman puitteissa.
- f) resursoidaan kaupunkitiedon tuottaminen Kuntaliitossa ja kytketään sen sisältö liiton kaupunkipolitiikan foorumeiden toimintaan.

2. Kehittämistehtävä

Kuntaliiton rooliin kuuluu kaupunkipolitiikan ydinsisällön tunnistaminen ja politiikkainstrumenttien muotoilu

eri kokoisten kaupunkien tarpeista käsin. Kuntaliitto toimii kaupunkien edunvalvojana valtion työryhmissä ja eri foorumeilla kaupunkien tarpeita vastaavien politiikkainstrumenttien käytäntöön saamiseksi. Esimerkiksi koronapandemia iski aluksi etenkin suuriin kaupunkeihin ja niiden palvelupainotteisiin elinkeinorakenteeseen sekä kaupunkimaiseen elämäntapaan. Niihin Kuntaliitto esitti ja valtiovallalta myös kohdisti elvytystoimia. Suurten kaupunkien ohella Kuntaliitolla on merkittävä rooli nimenomaan keskisuurten ja seutukaupunkien tukena.

Kehittämistehtävän hallittu haltuunotto edellyttää:

- a) osallistetaan aiempaa enemmän kaupunkien ja Kuntaliiton asiantuntijoita kaupunkityöhön ja huomioidaan tämä myös Kuntaliiton henkilöstön osalta toimenkuvissa ja työajankäytössä. Tämä rooli sopii luontevasti Kuntaliiton Kaupunkitiimille.
- b) kytketään kaupunkipolitiikka aiempaa vahvemmin Kuntaliiton substanssialueisiin ja samalla lisätään yleistä kaupunkiyymmärrystä asioiden valmistelussa sekä edunvalvonnassa
- c) vaikutetaan kaupunkivaikutusten tunnistamiseen ja huomioon ottamiseen osallistuttaessa valtion erilaisiin työryhmiin ja foorumeihin.

3. Verkottamistehtävä

Kuntaliitto on aktiivinen verkottaja ja toimija hyvien käytäntöjen kokoamisessa ja kokemusten levittämisessä sekä ekosysteemisopimusten piirissä olevien että niiden ulkopuolella olevien kaupunkien kanssa. Tämä tukee kaupunkeja teemallisten yhteyksien löytämisessä ja heidän keskinäisessä verkostoitumisessa. Myös kansainvälisessä toiminnassa kaupungit voivat hyötyä yhteisestä verkostoitumisesta ja sen puitteissa tapahtuvasta parhaiden käytäntöjen välittymisestä. Kuntaliiton jo olemassa olevia verkostoja ovat mm. kaupunkipoliittinen työryhmä (C23), elinvoimaverkosto (FCG), talousjohton-

sivistysjohdon- ja kulttuurijohdon verkostot sekä KEH-TO-verkosto. Valmistelussa tai harkinnassa ovat lisäksi strategia- ja kehitysjohtajien verkoston sekä kaupunkisuunnittelujohtajien verkoston perustaminen.

Verkottamistehtävän hallittu haltuunotto edellyttää:

- a) että Kuntaliiton sisällä olevia verkostoja kootaan nykyistä vaikuttavammiksi kokonaisuuksiksi.
- b) lisätään tietoa Kuntaliiton verkostotyöstä ja sen puitteissa tehtävästä vaikuttamisesta sekä tehdään se paremmin näkyväksi
- c) hyödynnetään sekä kaupunkien että koko konsernin osaamista nykyistä aktiivisemmin
- d) tarjotaan Kuntaliiton eri substanssialoilla foorumeita kaupunkien verkostoitumiselle ja parhaiden käytäntöjen välittymiselle
- e) hyödynnetään verkostotyön kautta syntyvää tietoa paremmin Kuntaliiton kaupunkipoliittisessa edunvalvonnassa

4. Vaikuttamistehtävä

Perustehtävänsä mukaisesti Kuntaliitto huolehtii edunvalvonnasta valtiovallan suuntaan. Vaikuttaminen tulee perustaa tiedolliseen ja kehittämisosaamiseen. Edunvalvonnan on oltava ajantasaista, riittävästi resursoitua, perustua tutkittuun tietoon sekä perusteltuihin argumentteihin. Se todentuu aktiivisena lainvalmisteluun osallistumisena, lausuntojen antamisena, julkilausumien esittämisenä sekä uutiskynnykset ylittävänä edunvalvontana valtakunnan mediassa. Toimintatapana perustuu kumppanuuden vahvistamiseen kaupunkien kanssa.

Vaikuttamistehtävän hallittu haltuunotto edellyttää:

- a) Kuntaliitolta vahvaa tietopohjaa ja uskottavuutta, analyttiseen kykyä kaupunkipolitiikan sisällön kehittämiseen sekä yhteistoimintaa kaupunkien kanssa
- b) kaupunkipoliittisen työryhmän kannanottoja erilaisiin

kaupunkikehitykseen vaikuttaviin asioihin ja niiden noteeraamista julkisuudessa ja sidosryhmissä hyvin perusteltuina

- c) Kuntaliiton edustajien kykyä olemaan uskottavasti mukana linjaamassa kaupunkipolitiikan kehittämistä valtion työryhmissä ja muilla foorumeilla
- d) Kuntaliiton kykyä tuottaa keskusteluun uusia avauksia kaupunkipolitiikan kehittämiseksi

5. Eurooppalainen tehtävä

Kuntaliitto aktivoi kaupunkipolitiikkatyötään myös eurooppalaisella tasolla. Euroopan kaupunkipolitiikan sisältöä määrittävät keskeisesti eurooppalainen kaupunkiaagenda (Urban Agenda), jonka uusimmat sisällölliset linjaukset löytyvät syksyllä 2020 vahvistetusta The New Leipzig Charter -asiakirjasta. Kuntaliiton ottaa aiempaa aktiivisemmän roolin sekä eurooppalaiseen kaupunkipolitiikkaan vaikuttamisessa että sen oppien ja instrumenttien juurruttamisessa Suomeen.

Eurooppalaisen tehtävän hallittu haltuunotto edellyttää:

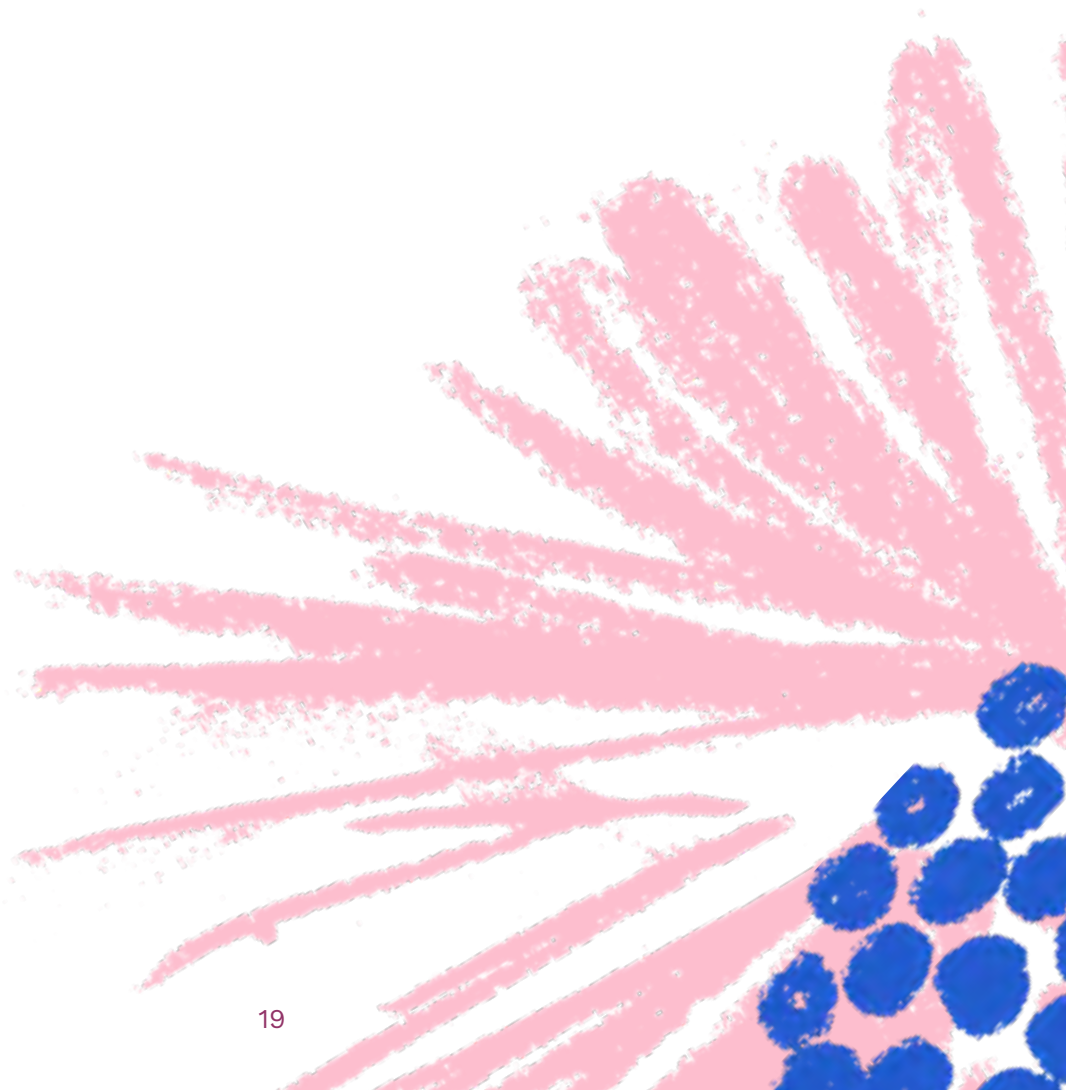
- a) Tiivistetään yhteistyötä Alueiden komitean ja muiden eurooppalaisten foorumien kanssa kaupunkien edunvalvonnan vahvistamiseksi
- b) Vaikutetaan EU:n kaupunkipolitiikan sisältöihin ja vahvistetaan soveltuvin osin kaupunkien roolia myös EU:n erillisrahoitusohjelmissa kaupunkien elinvoimaa tukevan kehittämistoiminnan edistämiseksi
- c) Tuetaan kaupunkien osallistumismahdollisuuksia EU:n kaupunkipolitiikkaan liittyvään kansalliseen taason valmisteluun
- d) Tehdään suomalaisia kaupunkipolitiikan parhaita käytäntöjä tunnetuksi eurooppalaisilla foorumeilla
- e) Tuetaan suomalaisten kaupunkien eurooppalaista verkosto- ja edunvalvontatoimintaa Kuntaliiton Brysselin toimiston tuella yhteistyössä aluetoimistojen kanssa

6. Viestintätehtävä

Viestinnällisin keinoin Kuntaliitto kannustaa ja innostaa kaupunkilaisia, kaupunkeja ja niiden päättäjiä aktivoitumaan kaupunkipolitiikassa. Kuntaliitto lisää omaa ja kaupunkien näkyvyyttä omien viestintäkanaviensa kautta sekä eri mediavälineitä ja julkaisualustoja hyödyntäen.

Viestintätehtävän hallittu haltuunotto edellyttää:

- a) Kuntaliiton kaupunkipoliittisen linjan kirkastamista ja sen sisällön aktiivista välittämistä niin sisäisessä kuin ulkoisessa viestinnässäkin.
- b) eri medioiden mahdollisuuksien aktiivista hyödyntämistä yhdessä kaupunkien, tutkijoiden ja päätöksentekijöiden kanssa.

5 Kuntaliiton kaupunkipolitiikan teemat vuosille 2021–2023

5.1 Kuntien tehtävät, kaupunkien asema ja kasvun rahoitus

Kuntien tehtäväkenttä on laaja ja niiden itsehallinnollinen asema on määritetty perustuslaissa.

Kunnille osoitettujen tehtävien ja niiden hoitamiseksi tarvittava rahoitus eivät kuitenkaan ole tasapainossa, eikä kunnille osoitettuihin uusiin tehtäviin ole aina osoitettu täysimääräistä rahoitusta. Myös työnteon kannustimia lisäämään pyrkineet tulonveron kevennykset ovat syöneet kuntien verotulokertymää. Kuntasektorin investoinnit ovat useimpina vuosina 2000-luvulla ylittäneet kuntasektorin vuosikatteen määrän. Kuntasektorin velkamäärä onkin kasvanut tasaisesti koko 2000-luvun ajan. Samalla kuntakonsernien yhteenlaskettu korjausvelka on mittava, eikä kuntien nykyinen investointitahti riitä jo syntyneen korjausvelan kattamiseen. Kasvavien kaupunkien osalta tilanne erityinen, sillä korvausinvestointien ohella tarve uudisinvestointeihin on väestönkasvun vuoksi usein merkittävä.

Kuntakentän yhteisten haasteiden ohella on syytä olla huolissaan kaupunkien asemasta. Kaupunkien roolia kuntakentässä ei lainsäädännössä tunnisteta, vaan lainsäädännön kehitys on viime vuosikymmenet vienyt kohti

yhtä ja yleistä kuntakäsitystä. Kaupunkien erityisyys on jäänyt huomioimatta ja valtion sektoripolitiikkojen puristukseen. Samanaikaisesti kansantaloudessa tapahtuneet rakenteelliset muutokset ja aluetalouksien erilaiset kehitysurat ovat johtaneet tilanteeseen, jossa erot kuntakentän sisällä ovat kasvaneet. Kuntien toimintaedellytykset ovat erkaantuneet, vaikka vastuut ovat pysyneet samoina. Samalla kun yhteiskuntamme on kaupungistunut ja kuntien toimintaedellytykset erkaantuvat, kansantalouden kasvulle ja hyvinvointivaltion rahoitusperustalle ratkaisevan tärkeiden kaupunkien toimintaedellytyksiä ollaan heikentämässä ennennäkemättömällä tavalla.

Kasvavien kaupunkien investointitarpeet ovat huomattavan suuria. Jo nykytilanteessa, ennen SOTE-uudistusta, kaupunkien kasvun vaatimat investoinnit mm. asuntotuotantoon ja infrastruktuuriin ovat edellyttäneet kaupungeilta mittavaa velkarahoitusta. Nämä investointitarpeet eivät SOTE-uudistuksen myötä katoa minnekään. Kasvava velkataakka ja kutistunut veropohja ovat johtamassa kestäättömään tilanteeseen. Kaupunkien mahdollisuudet rahoittaa kasvun vaatimia investointeja, ja muitakin tässä toimintaohjelmassa esiin nostettuja tehtäviä, heikkenevät olennaisesti uudistuksen viedessä tulopohjasta noin puolet. Myös pyrkimykset vyöryttää valtion infrastruktuuri-investointien kustannuksia kasva-

vassa määrin kuntien kontolle kohdistuvat voimaperäisesti juuri kasvaville kaupunkiseuduille, joilla investointitarpeet ovat mittavia ja tulopohjaan valmisteilla olevan sote-uudistuksen kautta kohdistuvat muutospaineet suuria.

5.2 Työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen

Elinvoimapolitiikka kokoaa yhteen laajasti kaupunkien toimia, joilla edistetään kaupungin, erityisesti kaupunkilaisten, menestystä ja hyvinvointia. Usein tämä ymmärretään alueen myönteisenä väestökehityksenä ja taloudellisena kasvuna. Kaupungin näkökulmasta elinvoimaa kehitetään luomalla vetovoimaista ympäristöä ja laadukkaita julkisia palveluita, tukemalla kaupunkikulttuuria, tekemällä oikein kohdistettua ja vaikuttavaa elinkeinopolitiikkaa monipuolisen yritysraakenteen syntyä edistäen samalla eri osapuolten kumppanuutta ja osallisuutta. Kun näissä tavoitteissa onnistutaan, kaupunki kukoistaa ja luo mahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalle ja vaurautta ja hyvinvointia asukkailleen ja itseään laajemmalle toiminnalliselle kaupunkiseudulle.

Elinkeinopolitiikka tukee kaupunkien ja kaupunkiseutujen innovatiivisuutta ja uusiutumiskykyä. Taloudellisen rakennemuutoksen oloissa elinkeinopolitiikan rooli korostuu uuden suunnan löytämisessä. Uusiutumisen tarve koskee kuitenkin kaikkia kaupungeja uusien teknologioiden ja globaalitalouden myllerryksessä. Menestyksessä elinkeinopolitiikassa kumppanuudet eri toimijoiden välillä ovat tärkeitä. Roolit voivat vaihdella paikallisten olosuhteiden mukaan, ja myös ajassa.

Kaupungit ovat luontevia paikkoja uudelle ja innovatiiviselle yritystoiminnalle, parhaimmillaan kaupunki itsessään on ikään kuin suuri yrityshautomo. Kampusalueiden kehittämällä, yrityshautomoilla ja co-working-tiloilla luodaan kasvumahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalle. Myös monet alustatalouden liiketoimintamallit toimivat parhaiten kaupungeissa. Myönteistä, uutta luovaa, kehitystä voidaan tukea kaupunkien omilla hankinnoilla, ymmärtäväisellä suhtautumisella kokeiluihin ja avoimen datan ratkaisuille. Kaupunkien elinvoimaa edistävä toiminnan tulee samalla ottaa huomioon kestävä kehityksen tavoitteet eli mm. kiertotalouden ja vihreän siirtymän edistäminen.

Yliopistot ja korkeakoulut sekä muut oppilaitokset, ammattikoulut ja lukiot, ovat keskeisiä elinkeinokehityksen ajureita. Yritystoiminnan, ja erityisesti kansainvälisesti toimivien yritysten, sijoittumispäätöksiin vaikuttaa merkittävällä tavalla se, onko paikkakunnalla kyseisen alan koulutusta. Yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelee huomattava määrä kansainvälisiä opiskelijoita. Kaupungit ovat keskeisessä roolissa näiden opiskelijoiden tehdessä valintoja opintojen jälkeisestä sijoittumisesta ja työurastaan.

Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus ovat kaupunkien olleet kaupunkien arkea pitkään. Kaupunkien rooli kansainvälisten investointien ja osaajien houkuttelussa on keskeinen. ikääntyvän väestön ja työikäisen väestön vähenemisen vuoksi työmarkkinoille tarvitaan tulevina vuosina ja vuosikymmeninä huomattavan paljon työvoimaa erilaisiin ammatteihin ja työtehtäviin. Jo nyt monissa ammattialoissa esiintyy työvoimapulaa. Työvoimasta kilpailevat muutkin ja tässä kilpailussa menestyminen edellyttää panostuksia mm. peruspalveluihin, esimerkiksi lasten ja nuorten koulutusmahdollisuuksiin, sekä viihtyisään ja turvalliseen asuinympäristöön. Myös asuntotarjonnan pitää olla riittävää ja erilaisiin, muuttu-

viin, tarpeisiin sopivaa. Vieraskielisen väestön tarpeet on otettava huomioon kaupunkien palveluiden suunnittelussa, kaupunkien palvelukielet mukaan lukien.

Kaupungit ja kaupunkiseudut ovat edelläkävijöitä työllisyyden edistämisessä. Julkisen talouden kestävyiden näkökulmasta yksityisen sektorin työpaikat ja työpaikkoihin työllistyminen on erityisen tärkeitä. Työmarkkinoiden muutokset – ammattirakenteiden ja osaamisvaatimusten muutokset sekä alueelliset kohtaanto-ongelmat – ovat johtaneet tilanteisiin, joissa samanaikaisesti esiintyy sekä työttömyyttä että työvoimapulaa. Niin ikään maahanmuuttajien työmarkkinaintegraation liittyy vielä merkittäviä ongelmia. Työllisyyden hoidossa on kyse laaja-alaisesta toiminnallisesta kokonaisuudesta, johon työvoimapalveluiden ohella voidaan nähdä kuuluvan myös koulutuspalvelut sekä maahanmuuttajien kotouttamispalvelut. Paikallisten olosuhteiden tuntemus ja yrityskentän kanssa tehtävä yhteistyö sekä laajempien palvelukokonaisuuksien luominen, ovat edellytyksenä menestyksekkäälle työvoimapolitiikalle. Tämä kokonaisuuden hallinta tapahtuu parhaiten paikallistasolla. Työllisyyden kuntakokeilu on askel oikeaan suuntaan ja kokeilusta olisi syytä edetä pysyviin käytäntöihin, jolloin palvelupolkujen rakentamiselle saadaan vankempi perusta.

5.3 Maankäyttöpolitiikka, asuntopolitiikka ja liikennepolitiikka

a) Maankäyttöpolitiikka

Maankäyttöpolitiikka, maankäytön suunnittelu ja maapolitiikka ovat elinvoimastaan huolehtivan kunnan ydin toimintoja. Sen ytimessä on kunnalliseen itsehallintoon kytkeytyvä kaavamonopoli ja maapolitiikka, joilla varmistetaan kaavojen ja palveluverkkojen kustannusteho-

kas toteutuminen. Suunnitelmallinen, mutta joustava ja tuleviin kehitystarpeisiin varautuva kaupunkisuunnittelu ja maapolitiikka luovat perustan tehokkaalle, taloudellisia resursseja ja ympäristöä säästävälle sekä hyvinvointia edistävälle kaupunkikehitykselle. Seutuistuminen, työ-säkäynnin ja yhdyskuntarakenteen leviäminen kuntarajojen yli merkitsee, että maankäyttöpolitiikassa on yhä enemmän tarkasteltava yhtä kuntaa suurempia alueita, kaupunkiseutuja.

Kaupunkiympäristön laatutekijät korostustuvat osana elinvoimapolitiikkaa. Sopivan tiivis ja monipuolinen kaupunkiympäristö ovat vetovoimatekijöitä ja luovat edellytykset myös monipuoliselle palvelutarjonnalle, työvoiman saatavuudelle ja kaupunkilaisten arjen sujuvuudelle. Työnteon monipaikkaistuesssa kaupunkitilaan kohdistuu, perinteisten työpaikka-alueiden ohella, uudenlaisia vaatimuksia käytettävyyden ja viihtyvyyden suhteen. Viihtyisä ja toimiva kaupunkitila luo puitteet kohtaamisille, joissa ideat välittyvät ja rikastuvat. Yksityinen ja julkinen tila lomittuvat, kampusalueita rakennetaan yhä enemmän kaupunkialueiden sisään. Alakeskusten ja asemanseutujen tiivistäminen ja monipuolinen asuntotarjonta edistää niiden toiminnallisen monimuotoisuuden vahvistamista, kun myös palveluille ja liiketiloille syntyy kysyntää.

Maankäytön ratkaisulla on tärkeä rooli sekä ilmastomuutoksen hillinnässä että siihen sopeutumisessa. Yhdyskuntarakenteen ilmastovaikutukset korostuvat erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla. Kaupunkiseudun läpäisevä viherrakenteen merkitys esimerkiksi hulevesien hallinnalle kuin luonnon monimuotoisuudelle on keskeinen. Luonnonympäristö on tärkeä myös asukkaiden hyvinvoinnille ja terveydelle sekä kaupungin vetovoimalle. Kaupunkirakenteen hallitsematonta hajautumista on ehkäistävä riittävällä ja monipuolisella asunto- ja tonttitarjonnalla hyvissä sijainneissa, mutta myös van-

hoja asuinalueita täydennysrakentamalla ja laajemminkin saneeraamalla sekä tarvittaessa myös alueiden ja rakennusten käyttötarkoituksia muuttamalla.

Kaupunkiseutujen yhteensovittavaa suunnitteluyhteistyötä kehittämällä ja sopimuksellisuutta vahvistamalla (MAL- ja muut sopimukset) avulla luodaan edellytykset kaupunkiseutujen maankäytön ja liikenteen kehittämiseksi sekä riittävän asuntotuotannon turvaamiseksi. Suunnitteluyhteistyön ja yhteisten maankäyttöpolitiikkaa koskevien linjausten avulla voidaan vahvistaa koko seudun kilpailukykyä kuntakohtaisen osaoptimoinnin sijaan.

b) Asuntopolitiikka

Asuntojen saatavuus ja asumisen kalleus ovat suomalaisen yhteiskuntapolitiikan kestoaiheita. Välittömien kansalaisten hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden ohella asuntopolitiikalla ja asumisen tukijärjestelmillä on kytkentöjä muihin politiikkalohkoihin.

Kaupungistumisen jatkuessa työpaikat keskittyvät entistä voimakkaammin kaupunkiseuduille. Erityisesti suurimmissa kaupungeissa palvelualojen työvoiman tarve kasvaa. Asumisen kalleus voi kuitenkin toimia työmarkkinaliikkuvuuden jarruna. Korkeat asumiskustannukset yhdistettynä matalaan palkkatasoon luovat paineita asumistukimenoihin. Riittävä ja monipuolinen asuntotarjonta on ratkaisevan tärkeää myös työmarkkinoiden toimivuuden kannalta.

Riittävän asuntotuotannon rinnalle kaupunkikehittämisessä on noussut pyrkimys parantaa sujuvaa liikkumista kaupungin ja kaupunkiseudun sisällä. Saavutettavuus on noussut kaupungistumisen myötä tavoitteeksi tavalta, joka kytkee asuntopolitiikan ja liikennesuunnittelun yhä kiinteämmin toisiinsa kaupungeissa. Asuinalueiden saavutettavuus vähentää olennaisesti niiden alttiutta

taantua sosioekonomisesti ja jäädä alikehityksen kierreeseen, jossa monenlainen huono-osaisuus kasaantuu ja asuinalue segregoituu. Segregaation torjunnassa asuntopoliittiset toimet ovat keskeinen mutta samalla vahvasti muihin segregatiota vähentäviin politiikkatoimiin kytkeytyvä väline.

Kasvukaupunkien arjen toimivuus ja muut väestön hyvinvointipoliittiset tavoitteet edellyttävät toteutukseen asuntopoliittista suunnittelua ja toimenpiteitä. Nämä tavoitteet kirjataan asuntopolitiikan ohjelmiin kaupungeissa. Hyvinvoinnin edistäminen on myös tiedon tuottamisen kysymys, jossa tilastotiedon rinnalle ovat nyt nousemassa herkemmin muutoksiin reagoiva datan käyttö ja tiedolla johtamisen käytännöt.

Kaupungit kasvavat sisäänpäin ja kaupunkien sisällä vanhat lähiöt ja kerrostalovaltaiset asemanseudut tiivistyvät. Kaupunkisuunnittelun keinoin pyritään luomaan toiminnallisesti monimuotoista kaupunkiympäristöä. Samalla alueella voi sijaita niin asumista, palveluita kuin työtiloja ja työpaikkojakin. Tavoitteena on paitsi teknisesti toimiva, myös kokemuksellinen ja elämyksellinen, moni-ilmeinen ja kiinnostava kaupunki.

Kaupunkien kasvu sisäänpäin tarkoittaa samalla kaupunkialueiden maankäytön tehostumista ja tiivistymistä. Suomalaiset, väestöltään kasvavat, kaupungit ovat yhä suhteellisen väljiä. Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa asuin ympäristön laatutekijät muodostuvat entistäkin tärkeämmiksi. Urbanisoituvassa ajassa lähiympäristön arvo vapaa-ajan liikkumisen ja monenlaisen muunkin toiminnan kannalta kasvaa. Asuinalue-suunnittelussa näiden toimintojen huomioiminen on noussut perinteisten palvelujen rinnalle. Tämä osaltaan vahvistaa asumisen kokemuksellista ja elämyksellistä ulottuvuutta ja luo kestäväää kaupunkiympäristöä.

c) Liikennepoliittikka

Saavutettavuus, niin kaupunkien sisäinen kuin niiden välinenkin, on keskeinen kaupunkikehitykseen vaikuttava tekijä. Kaupungistumisen myötä on tarve parantaa sekä kaupunkiseutujen välistä saavutettavuutta että nostaa kaupunkiseutujen sisäisen liikennejärjestelmän palvelutasoa. Nämä toimet edistävät työmarkkinoiden toimivuutta ja aluetalouksien kehitystä. Kaupunkien väliset nopeat raideyhteydet nivovat kaupunkiverkon kokonaisuudeksi. Myös kansainväliset yhteydet ovat elintärkeitä Suomen kaltaiselle pienelle kansantaloudelle, jonka kotimarkkinat ovat pienet ja riippuvuus viennistä suurta.

Edellytykset joukkoliikenteen ja muiden liikkumispalveluiden kehittämiseksi ovat parhaimmat kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla. Joukkoliikenne muodostaa kestävän

liikkumisen rungon. Joukkoliikenteen hyvä palvelutaso edellyttää riittävästi käyttäjiä sekä joukkoliikenneverkon yhteensovittamista asumisen, palveluiden ja muiden toimintojen kanssa. Suuremmilla kaupunkiseuduilla rai-
deliikenteen kehittäminen tukee kaupunkirakenteellista uudistamista ja asuntotuotantoa. Kävelyllä ja pyöräilyn osalta kehittämispotentiaalia on edelleen runsaasti. Muutoksen nopeuttaminen edellyttää sekä kuntien että valtion rahoituksen lisäystä etenkin laadukkaaseen infrastruktuuriin. Kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla liikkumistarpeet ovat moninaisia. Modernia teknologiaa hyödyntävillä uudenaikaisilla liikkumis- ja kuljetuspalveluilla on parhaat mahdollisuudet kaupunkiseuduilla.

Kuntien osuus Suomen liikenneväylänpidon kokonaiskustannuksista on korkea suhteessa niiden muihin tehtäviin. Kunnat maksoivat vuosina 1990–2015 noin

45 % liikenneväylänpidon kokonaiskustannuksista (VTT 2017). Tästä suurimpien kaupunkien osuus on merkittävä. Kaupunkiseutujen joukkoliikenteen julkinen rahoitus on valtaosin kuntien harteilla. Kunnilla on huolehdittavanaan myös mittava katuverkon korjausvelka, arviolta lähes 2 miljardia euroa.

Liikenneinfrastruktuuriin tehtävät investoinnit vaativat usein huomattavan suurta rahoitusta. Niiden yhteiskuntataloudelliset vaikutukset ovat myös merkittävät. Kaupunkien ja valtion tekemät investoinnit kaupunkien ja kaupunkiseutujen liikenneinfrastruktuuriin tuottavat merkittäviä kansantaloudellisia hyötyjä.

Kasvaville kaupungeille kasvu tuottaa mittavia investointitarpeita ja sitten suuria kustannuksia. Kasvun tuottamat hyödyt realisoituvat kaupungille vasta pidemmällä aikavälillä. Valtio hyötyy nopeasti kaupunkien kasvusta paremmin toimivina työmarkkinoina ja verotuloina. Kansantalous hyötyy talouskasvuna. Valtakunnallisesta infraasta, kuten nopeista raideyhteyksistä, ei synny maankäyttö- ja kiinteistökehityshyötyjä ilman, että kunnat panostavat vahvasti niiden omaan infraan sekä asumiinseen ja palveluihin.

Myös kaupunkiseuduilla, joissa asukasmäärä laskee, tarvitaan investointeja elinkeinoelämän edellytyksiin sekä yhdyskuntarakenteeseen ja kestävään liikkumiseen. Kaikki kaupunkiseudut tarvitsevat toimivaa yhteistyötä valtion kanssa, jotta ne voivat kehittää liikennejärjestelmänsä pitkäjänteisesti yhtenä kokonaisuutena. Tällä hetkellä MAL-sopimukset ovat ainoa suurempaa merkitystä omaava väline valtion ja kaupunkiseutujen sopimuksellisessa yhteistyössä. Keski-suuret kaupungit tarvitsevat myös vuoropuheluprosessin valtion kanssa liikennejärjestelmän kehittämistarpeista.

5.4 Hyvinvointi ja terveys

SOTE-uudistuksen myötä kaupunkien rooli asukkaidsensa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä muuttuu. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy perustettaville hyvinvointialueille, Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta, mutta kaupungeilla säilyy edelleen merkittävässä määrin hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä tehtäviä ja vastuuta sekä työvälineitä niiden toteuttamiseen. Kaupungeille jää sekä kuntalain mukainen velvoite edistää asukkaidensa hyvinvointia, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukainen ensisijainen vastuu asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, jota toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kaupunkien tulee raportoida hyvinvoinnin kehityksestä vuosittain sekä laatia valtuustokausittain hyvinvointikertomus.

Kaupunkien keskeiset hyvinvoinnin edistämiseen tehtävät keskittyvät jatkossa ennen kaikkea elinvoiman ja koulutuksen sekä vapaa-ajan sektoreille. Hyvinvoinnin perusta luodaan onnistuneella ja asukkaat huomioivalla maankäytöllä ja kaavoituksella sekä palveluiden sijoittamisella. Laadukkaat ja ennaltaehkäisevät palvelut tukevat osaltaan asukkaiden hyvinvointia ja kaupunkien

sosiaalista kestävyyttä. Kaupungit ovat merkittäviä asukaidensa mielekkään ja aktiivisen vapaa-ajan mahdollistajia tarjoamalla monipuolisesti tiloja ja toimintaa joko itse tai yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Kaupunkilaisten hyvinvointia ja turvallisuutta edistetään myös erilaisien yhteisöllisyyttä ja osallisuutta luovien käytäntöjen kautta. Kaupunkien tukea paikalliselle järjestötoiminnalle tarvitaan edelleen. On myös annettava tilaa uusille kokeiluille, mm. sosiaalista mediaa hyödyntäen. Kaupungit toimivat edelläkävijöinä asukaslähtöisesti palvelujen ja uusien toimintatapojen käyttöönotossa yli toimialarajojen. Myös yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävät käytännöt tulevat hyvinvointia.

Kaupunkien toimintaympäristöissä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, sekä myös hyvinvointialueille siirtyvien sote-palveluiden menokehityksen hillinnässä

on keskeistä kaupungeille tyypillisten sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäiseminen ja ratkaiseminen. Kaupunkien rooli on SOTE-uudistuksen jälkeenkin merkittävä. SOTE-uudistus muuttaa sosiaali- ja terveyspalveluiden ja kuntien jäljellejäävien tehtävien välisiä yhteistyösuhteita, jonka lisäksi uudistusta koskevaan lainsäädäntöön on ensivaiheessa jäämässä monia kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen työnjakoon liittyviä ratkaistavia kysymyksiä. Kaupungeille jäävien tehtävien ja sosiaali- ja terveyspalveluiden välisten työnjakoratkaisujen toimivuus ja yhteistyön onnistuminen on varmistettava.

Keskeisiä yhdyspintoja kaupunkien ja hyvinvointialueiden välille syntyy esimerkiksi työllisyyden hoidon, lasten ja nuorten palveluiden sekä maahanmuuttajaväestön palveluissa sekä laajasti eri väestöryhmiä koskevassa elintapaohjauksessa. Tarkoituksenmukainen työnjako ja toimivat yhteistyömallit kaupunkien ja hyvinvointialueiden välillä ovat välttämättömiä. Palveluiden sujuvuuden turvaamiseksi tarvitaan erilaisia yhdyspintaratkaisuja, sekä niiden johtamisen tueksi tarvittavaa yhteistä tietopohjaa ja työvälineitä.

5.5 Koulutus, kulttuuri ja vapaa-aika

Koulutuksen, kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut nousevat keskeisiksi kuntien toiminnoiksi sekä sisällöllisesti että taloudellisesti hyvinvointialueuudistuksen, SOTE-uudistuksen toteutuessa. Koulutuspalvelut tulevat olemaan tuolloin merkittävin osa kuntien budjetteja.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset kuntalaiset kehittävät ja monipuolistavat suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa. Kaupunki kokoaa yhteen yhteisöjä ja vertaisryhmiä vahvistaen asukkaiden sosiaalista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kaupunkilaisten kokemuksia hyödyntämällä saadaan parempia palveluja ja avoimempaa päätöksentekoa. Osallisuus rakentaa myös turvallisuutta ja ehkäisee

syryjytymistä, kun ihmiset kokevat olevansa osa paikallisyhteisöä ja voivat vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden kautta voidaan torjua ja ennaltaehkäistä segregaatiota. Myös koulujen ja koulutuksen kautta torjutaan segregaatiota, mutta koulut eivät itsenään pysty ratkaisemaan koulujen eriytymistä ja koulutuksellisen tasa-arvon heikentymistä. Nämä edellyttävät laajoja ja yhteisiä ratkaisuja eri hallinnonalojen välillä. Positiivisen diskriminaation osalta keskeistä on, että kaupungit kehittävät paikallisiin alueisiin sopivia ratkaisuja. Positiivisen diskriminaation rahoitus tulisi vakiinnuttaa.

Toisen asteen koulutuksessa eli lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa kunnat toimivat sekä koulutuksen järjestäjinä että sen suurimpina rahoittajina. Ammattikorkeakoulut ovat osakeyhtiöitä. Valtaosassa ammattikorkeakouluja kunnat ovat enemmistöosakkaina, vaikka rahoitus onkin siirtynyt valtion vastuulle.

Kunnat ja kaupungit ovat keskeisimpiä lukiokoulutuksen järjestäjiä. Kaupunkien ylläpitämät lukiot houkuttelevat opiskelijoita koko kaupunkiseudulta ja ne tukevat siten koko kaupunkiseudun ja seutukunnan elinvoimaa. Pääosin kaupunkeihin keskittyvät aikuislukiot ja lukioiden aikuislinjat tarjoavat jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia. Koska kaikissa kaupungeissa on lukio, oppilaitos voi toimia myös korkeakoulutuksen ja muiden koulutusmuotojen alustana kaupunkiseudulla.

Kuntaperustainen ammatillisen koulutuksen järjestelmä, jossa suurimmat kaupungit järjestävät ammatillista koulutusta omana toimintanaan on merkittävä kuntien käytössä elinkeino- ja työllisyyspoliittinen väline. Työelämän murros ja vihreä siirtymä edellyttävät osaamisen päivittämistä sekä osaamistason nostoa. Kehittämällä joustavia työelämän ja yksilön tarpeita vastaavia osaamisen kehittämisen polkuja suuret kaupungit voivat vastata ketterästi alueen osaamistarpeisiin.

Osaamisen kehittämisen ekosysteemiajattelu sekä työllisyydenhoidon ja hyvinvointipalvelujen palveluintegraatio luo kaupunkiseuduille uudenlaisia mahdollisuuksia parantaa alueen työllisyysastetta sekä tukea alueen yrittäjiä ja julkisen sektorin työnantajia kehittämään omaan toimintaansa ja sen tuottavuutta.

Suurten kaupunkien vetovoima perustuu monin tavoin koulutus-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelujen, esimerkiksi liikunta- ja urheilupalveluiden sekä urheilutapahtumien, monipuoliseen tarjontaan ja hyvään saatavuuteen. Kaupunkien rooli on keskeinen laadukkaiden kulttuuripalvelujen, kuten teatteri-, musiikki- ja muiden taidetapahtumien järjestäjinä ja rahoittajina. Kulttuurin ja vapaa-ajan palveluissa kaupungit toimivat yhteistyössä kolmannen sektorin lukuisten järjestöjen kanssa. Kirjastotoimintaa on hoidettu esimerkillisesti ja sitä on kehitetty jatku-

vasti. Vapaan sivistystyön kautta on tarjolla vuosittain valtaisa määrä kursseja mitä erilaisimpiin opintoihin ja harrastuksiin.

5.6 Aukkaiden osallistuminen ja osallisuus

Kaupungit tekevät pitkäjänteistä ja systemaattista työtä asukkaiden osallistumisen, vaikuttamisen ja osallisuuden edistämiseksi. Osallistumisen edistämiseen liittyvät tavoitteet ovat näkyvässä roolissa kaupunkistrategioissa ja tarkemmat kehittämistavoitteet, keinot ja arviointimittarit näkyvät mm. osallisuusohjelmissa. Kaupunkien käytössä olevat osallisuuskeinot ovat monipuoliset ja erilaisin kokeilun kehitetään koko ajan uudenlaisia osallistumis- ja vaikuttamistapoja asukkaille. Aukkaiden osallisuutta suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseihin lisäävien toimien ohella on tärkeää kehittää sellaisia osallisuuden tapoja, joilla asukkaat saavat tukea omaan hyvinvointiinsa ja kokevat kuuluvansa kaupunkiyhteisöön.

Kaupunkien demokratia ja osallisuuden kehittämistarpeet liittyvät läheisesti kestävyysmurroksen toteuttamiseen ja kestävään päätöksentekoon. Kestävyysmurros voidaan toteuttaa onnistuneesti vain yhdessä asukkaiden kanssa, onnistuakseen muutos vaatii sitoutumista ja mahdollisuutta olla itse määrittelemässä sen suuntaa. Käytännössä kyse on siitä, että asukkaat pääsevät suunnittelemaan ja päättämään itseään lähellä olevista asioista, joilla muutos tehdään. Siksi asukkaita aktivoivat ja kannustavat toimet mm. ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, ja ylipäätään ekologisesti kestävämmän elämäntavan omaksumiseksi, ovat tärkeitä. Esimerkkeinä voidaan mainita erilaisista ilmastodemokratian keinoista kansalaisraadit, osallistuva budjetointi ja osallistavat hankintaprosessit. Lisäksi on tarpeen huomioida sosiaalisesti oikeudenmukainen kaupunkidemokratia mm. tarjoamalla osallisuuskeinoja eri sukupolville.

Edustuksellisen demokratian näkökulmasta kestävä kehitys edellyttää kaukokatseista päätöksentekoa, sillä päätösten vaikutukset saattavat todentua vasta seuraavalla valtuustokaudella tai ehkä vasta seuraavan sukupolven aikana. Kestävä kehitys edellyttää myös entistä tarkempaa politiikkayhdenmukaisuutta. Olennaista ei ole enää vain yhden päätöksen vaikutukset, vaan useiden eri päätösten yhteisvaikutukset samanaikaisesti ihmisille, ympäristölle ja taloudelle. Myös kaupunkien toimialojen poikkihallinnollisuutta on edistettävä, sillä Agenda2030:n tavoitteita edistetään useilla eri toiminnoilla. Yhteisille kehittämistoimenpiteille sekä edustuksellisen demokratian prosessien ja johtamisen työkalujen kehittämiselle on tarvetta sekä kaupunkidemokratian että -johtamisen osalta.

Osallisuus on sosiaalisen kestävyuden toteutumisen edellytys. Erityinen kaupungeja koskettava haaste liittyy sosiaaliseen eriytyminen eli sergregaatioon. Ilmiö näkyy selkeimmin suuremmissa kaupungeissa. Sosioekonomisessa serregaatiossa huomio kiinnittyy lapsiperheisiin ja aikuistuviin nuoriin. Sosiaalinen eriytyminen koskettaa kuitenkin myös ylisukupolvisesti. Asuinalueiden sergregoitumista vähentävien asuntopoliittisten toimien ohella on tarve myös kohdistaa palveluita erityisen tuen tarpeessa oleville. Tarvitaan saumattomampia palvelupolkuja, yhteiskehittämistä ja asiakkaiden parempaa kuulemistä palvelutarpeista sekä ylipäätään hyvin toimivia kohtaamisia.

Aukkaiden hyvinvoinnin ja sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta on tarpeen kehittää kaikkien asukasryhmien ja erityisesti heikompiosaisten osallisuutta. Osallisuustyötä ja sen vaikutuksia on arvioitava, jotta voidaan löytää ongelmakohtia, joihin paneutumalla voidaan vahvistaa heikommassa asemassa olevien osallisuutta ja lähiyhteisöön kiinnittymistä. Arviointi auttaa myös tunnistamaan vaikuttavimmat osallisuustyön muodot.

Osallisuustyössä kaikkineen on syytä pyrkiä toimivimmiksi osoittautuneiden käytäntöjen vakiinnuttamiseen usein vaihtuvien projektien sijaan.

5.7 Ilmastomuutoksen hillintä ja kestävä kehitys

Ilmastomuutos, sen hillintä ja sen haitallisiin vaikutuksiin varautuminen, on aikamme suurimpia haasteita. Kaupungit, niiden suuren väestömäärän ja taloudellisen merkityksen vuoksi, ovat ilmastopolitiikan keskiössä. Kaupungit ovat asettaneet kunnianhimoisia tavoitteita hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi. Kaupunkien omat panostukset ovat merkittäviä, mutta ollakseen pitkällä aikavälillä vaikuttavia ja niitä tulee suunnitella ja toteuttaa yhdessä valtiovalan, yksityisen sektorin ja kaupunkilaisten kanssa.

Energiantuotanto, rakennusten energiankulutus ja liikenne ovat keskeisiä alueita ilmastomuutoksen hillinnän kannalta. Energiantuotannossa on kyettävä siirtymään nopeasti hiilivapaisiin energialähteisiin ja energajärjestelmässä älykkäisiin ratkaisuihin. Vanhan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen on niin ikään välttämätöntä ja tätä tavoitetta edistetään yhdessä valtion kanssa tehtävillä toimenpiteillä. Kaupunkien rakennuskannan hiilikuormaa voidaan leikata merkittävästi elinkaaritarkastelun sisältävillä kehittyvillä kiertotalouden ratkaisuilla. Hiilikuormaa voidaan niin ikään vähentää olemassa olevan rakennuskannan käyttöikää pidentämällä ja rakennusten muuntojoustavuutta lisäämällä. Liikennejärjestelmien hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista edistävät kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksien kehittäminen, joukkoliikenteen edellytysten parantaminen sekä laajasti kaikessa moottoroidussa liikenteessä kestävien energiamuotojen käyttöön ottaminen.

Kansallisessa ilmastopolitiikassa kaupunkien rooli kaipaa erityisesti vahvistusta, ja toiminnan ja rahoituksen vastuunjakojen selventämistä ilmastomuutoksen sopeutumisessa ja varautumisessa. Kansallisessa ilmastomuutoksen sopeutumispolitiikassa korostuvat maa- ja metsätalouden toimet ja kaupunkiympäristön ja ylipäättään rakennetun ympäristön sopeutumiskysymykset ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Ilmastomuutoksen vaikutukset maaseutu- ja kaupunkiympäristöissä ovat kuitenkin erilaisia. Kaupungeissa keskeisiä toimia ovat paikallisen riskinarvioinnin kehittäminen ja investoinnit ilmastokestävään infrastruktuuriin.

Ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvät politiikkatoimet tukevat myös kestävä kehityksen mahdollistavan liiketoiminnan kehittymistä ja niin sanottua vihreää kasvua uusinen työpaikkoineen. Kaupunkien yhteistyö ja kokemusten jakaminen ilmasto-

muutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen varautumisessa on keskeistä ja tätä edistetään verkostotyöllä.

5.8 Kansainvälistyminen ja EU-politiikka

Kaupungeilta vaaditaan yhä enenevässä määrin strategista ymmärrystä siitä, miten kansainvälinen toimintaympäristö vaikuttaa niihin ja miten kaupungit voivat toimia osana kansainvälistä yhteisöä. Kaupunkien kansainvälistyminen ja EU-politiikka ovat läpileikkaavia teemoja, jotka koskettavat lähes kaikkia kaupunkeihin vaikuttavia politiikkasektoreita.

Kaupungit ovat joko suoraan tai kansallisen päätösten kautta sitoutuneet useisiin kansainvälisiin sopimuksiin ja velvoitteisiin, kuten YK:n Agenda 2030. Globaalit ilmiöt vaativat kaupungeilta reagointikykyä, ennakointia ja mahdollisuutta jakaa hyviä käytäntöjä muiden kanssa. Kansainvälinen toiminta on kaupungeille myös keino tukea strategisten tavoitteiden saavuttamista. Kansainvälinen, esimerkiksi EU-rahoituksella toteutettava kehittämis-toiminta on tapa löytää kumppaneita, verkostoja ja rahoitusta kaupunkien keskeisten kehittämistarpeiden ratkaisemiseksi.

Kaupunkien kansainvälistyminen on ennen kaikkea myös elinvoimakysymys. Toimivampien palveluiden, infrastruktuurin ja kaupunkiympäristön kehittäminen, kansainvälisten investointien, yritysten ja osaajien houkuttelu sekä yritysten kansainvälistymiselle suotuisien olosuhteiden luonti on kaupungeille tärkeää. Elinkeino ja kilpailukykyasiat ovat usein kaupunkien kansainvälisen toiminnan keskiössä.

Kansainvälisen toiminnan vaikutukset ja vaikuttavuus näkyvät kuitenkin usein vasta pidemmällä aikavälillä ja kansainvälistyminen vaatii kaupungeilta erityisiä kansainvälistymiseen liittyviä taitoja. Kaupunkien sivistys- ja kasvatustehtävän lisäksi tämä koskee myös osaamista laajemmin. Esimerkiksi monikulttuuristuvissa kaupungeissa vaaditaan taitoja ja ymmärrystä erilaisten kulttuurien kohtaamiseen. Kaupunkien johdolta vaaditaan yhä enenevässä määrin osaamista ja vahvaa tietopohjaa pitkäjänteisen kansainvälisen toiminnan merkityksestä strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

EU-tasolla päätettävästä sääntelystä noin 60 prosenttia vaikuttaa kaupunkeihin. Esimerkiksi EU toteuttaa YK:n 2030 ohjelman 17 kestävästä kehityksestä tavoitetta mittavalla lainsäädännöllä. Lisäksi digitalisaatioon ja liikenneyhteyksiin liittyvä kehittäminen ja sisämarkkinat määrittelevät merkittävästi kaupunkien toimintaedellytyksiä.

Kaupunkien merkitystä onkin EU-politiikassa nostettava esiin. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi panostuksia EU:n Urban Agendan toteutukseen maassamme sekä kaupunkien aseman korostamista EU:n koheesio-politiikassa. Kaupungit tulee ottaa mukaan valmisteluun, jotta kaupunkinäkökulma saadaan painavammin esille sekä kansallisesti että suoraan EU:n suuntaan tehtävässä edunvalvontatyössä ja myös muiden EU-ohjelmien osalta.

Kaupunkien kansainvälistymiskehitystä on muutoinkin syytä tukea mm. edistämällä mahdollisuuksia kansainvälistymiseen liittyvien parhaiden käytäntöjen leviämiseen ja vertaisoppimiseen. Tämän vuoksi kaupunkien keskinäistä vuorovaikutusta ja mahdollisuutta oppia toisiltaan tulee tukea mm. verkostotyössä.

Toimenpiteet vuosille 2021–2023

5.1 Kuntien tehtävät, kaupunkien asema ja kasvun rahoitus

Toimenpide		Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Kaupunkien kasvun mahdollisuuksien turvaaminen			
1.	Turvataan kaupunkien kyky kasvaa, investoida sekä luoda hyvinvointia ja elinvoimaa itseään suuremmalle alueelle.	Asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö ja elinvoima ja talous -yksikkö.	Jatkuvaa toimintaa.
2.	Kehitetään Kuntaliiton kaupunkitietoalustaa sekä elinvoimaindikaattorityötä.	Asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö ja strategiayksikkö.	Aloitus Q2/2021, jatkuvaa toimintaa.
3.	Jatketaan aktiivista ja ennakoivaa kaupunki-poliittista edunvalvontaa yhdessä maamme suurten kaupunkiseutujen kanssa.	Asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö ja Kuntaliiton kaupunki-poliittinen työryhmä.	Jatkuvaa toimintaa.

5.2 Elinkeinpolitiikka ja työllisyys

Toimenpide	Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Työllisyyden edistäminen ja työvoiman saatavuuden turvaaminen		
4. Edistetään työllisyyspalveluiden järjestämistä vastuun siirtoa kunnille. Tavoitteena on, että lainsäädäntö takaa kunnille riittävän liikkumistilan kustannustehokkaan palvelukokonaisuuden organisoinnissa ja että kunnille aiheutuvat lisäkustannukset korvataan täysimääräisesti.	Elinvoima ja talous -yksikkö. Asiaa valmistellaan yhdessä kaupunkien ja TEM:n kanssa.	Aloitukset Q1/2021.
5. Edistetään kaupunkien, yritysten ja valtion sopimuspohjaista yhteistyötä kansainvälisen työvoiman saatavuuden ja kaupunkiseutujen kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistamiseksi.	Elinvoima- ja talous -yksikkö.	Jatkuvaa toimintaa.
6. Vaikutetaan yhdessä kaupunkien kanssa siihen, että valtio osoittaa kaupungeille riittävät resurssit kattamaan maahanmuuttajien koulutuksesta aiheutuvat kustannukset.	Elinvoima ja talous -yksikkö.	Jatkuvaa toimintaa.
Tuetaan kaupunkien elinkeinopolitiikkaa		
7. Selvitetään alustalouden toimintamallien hyödyntämismahdollisuutta kuntien toiminnassa. Taustana on Aalto-yliopiston kanssa tehty yhteistyö liikenteen-, terveydenhuollon- ja koulutuksen sektorikohtaisissa tarkasteluissa.	Elinvoima ja talous -yksikkö.	Aloitukset Q2/2021.
8. Kehitetään kaupunkien elinkeino- ja työllisyyspolitiikkaa tukevaa verkostoyhteistyötä.	Elinvoima ja talous -yksikkö.	Aloitukset Q2/2021.

5.3 Maankäyttö-, asunto- ja liikennepolitiikka

Toimenpide	Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Varmistetaan kaupunkien itsenäinen toimivalta maapolitiikassa ja kaavoituksessa		
9. Vaikutetaan siihen, että maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa turvataan kaupunkien oikeus itsenäisiin valintoihin maapolitiikassa, kaavoituksessa ja toteuttamisen ohjelmoinnissa.	Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö.	Aloitus Q1/2021.
Vaikutetaan kuntien liikennehallinnon kustannusjakoesityksiin valtion yhteishankkeissa		
10. Vaikutetaan siihen, että kaupunkien investointikyky säilyy tehtävien ja toimintaympäristön muuttuessa erityisesti SOTE-uudistuksen myötä. Myös liikeinfrastruktuurin rahoitusmallit sekä lunastuslakiin ja MRL:ään liittyvät lainsäädäntöhankkeet sisältävät potentiaalisia kaupunkien rahoitusasemaa ja investointikykyä heikentäviä elementtejä, joihin on tärkeää vaikuttaa ja hakea parempia ratkaisumalleja.	Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö, asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö sekä elinvoima ja talous -yksikkö. Vaikuttamistyötä tehdään yhteistyössä kaupunkien ja kuntien kanssa, mm. Kuntaliiton kaupunkipoliittisen työryhmän ja muiden kuntaverkostojen, kaupunkien C21-verkoston kanssa sekä muiden järjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa.	Jatkuvaa vaikuttamistyötä. Keskeinen väli-etappi Kuntaliiton hallitusohjelmatavoitteet ja seuraava hallitusohjelma.
Kehitetään maakuntakeskusten roolia liikenteen ja asumisen ratkaisuissa		
11. Lisätään yleistä ymmärrystä keskisuurten kaupunkien kehittämistarpeista huomioiden niiden asema vaikutusalueidensa elinvoiman moottoreina. Työ toteutetaan kolmen kaupungin case-tarkasteluna. Työssä keskitytään liikenteen ja asumisen kysymyksiin ja niihin kytkeytyviin yhdyskuntarakenteen ja elinkeinoelämän edellytysten kehittämiseen.	Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö, asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö sekä elinvoima ja talous -yksikkö. Työn ohjausryhmän muodostavat Kuntaliiton ja case-kaupunkien edustajat. Case-kaupungeiksi ehdotetaan alustavasti Vaasaa, Kouvola ja Rovaniemeä. Työssä vuorovaikutusta (mm. työpajat) myös verrokkikaupunkien ja keskeisten valtion toimijoiden kanssa.	Työn ohjelmointi Q4/2021, konsultin valinta Q1/2022, analyysit ja työpajat Q2-Q3/2022 sekä johtopäätökset ja raportointi Q4/2022.
12. Toteutetaan MAL-sopimusmenettelyn ja MAL-kaupunkiseutusuunnittelun arviointi. Arviointi perustuu MAL-sopimusosapuolien haastatteluihin, verkkokyselyyn sekä kirjallisten lähteiden analyysiin.	Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö, asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö. Yhteistyötahoina ministeriöt (YM ja LVM).	Aloitus Q2/2021, valmis Q1/2022.

5.4 Hyvinvointi ja terveys

Toimenpide		Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Edistetään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä			
13.	Vaikutetaan siihen, että Sote-uudistuksen yhteydessä kunnille ja kaupungeille jää riittävät resurssit, osaaminen ja työvälineet vaikuttamaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen.	Sote-yksikkö ja kaupunkikumppanit.	Aloitus Q2/2021.
14.	Kaupunkien ja hyvinvointialueiden yhteistyö-rakenteiden muodostumista tuetaan, huomioiden kaupungeille tyypilliset olosuhteet sekä näistä korostuvat yhteistyötarpeet ja -rakenteet (mm. lainsäädännölliset yhdyspintaratkaisut).	Sote-yksikkö, lakiyksikkö ja kaupunkikumppanit.	Aloitus Q2/2021.
15.	Kehitetään väestön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tilaa kuvaavia tietoaineistoja ja johtamisen työvälineitä (mm. sähköinen hyvinvointikertomus) sekä lisätään kaupunkien keskinäistä tiedonvaihtoa ja vertaisoppimista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.	Sote-yksikkö ja kaupunkikumppanit.	Aloitus Q2/2021.

5.5 Koulutus, kulttuuri ja vapaa-aika

Toimenpide	Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Vahvistetaan kuntaperusteisen koulutuksenjärjestämisen ja kulttuurityön vaikuttavuutta		
16. Varmistetaan, että suurilla kaupungeilla säilyy mahdollisuus järjestää ammatillista koulutusta omana toimintanaan.	Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö.	Jatkuvaa toimintaa.
17. Tuetaan kaupunkien osaamisen ekosysteemien rakentamista Kuntaliiton olemassa olevien työllisyys-, elinkeino- ja ammatillisen koulutuksen verkostojen yhteistyöllä.	Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö ja elinvoima ja talous -yksikkö.	Jatkuvaa toimintaa. Tarkastuspiste hallituskauden lopussa ja seuraavan hallituskauden vaalitavoitteita laadittaessa.
18. Huolehditaan kuntaperusteisen lukiokoulutuksen edellytyksistä, koulutuksen laadusta ja saavutettavuudesta sekä valtiorahoituksen jatkuvuudesta.	Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö.	Jatkuvaa toimintaa.
19. Torjutaan koulusegregaatiota tukemalla kaupunkien positiivisen diskriminaation avulla tekemää koulutuksellista tasa-arvotyötä.	Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö.	Jatkuvaa toimintaa.
20. Kehitetään kuntien kulttuuritoiminnan tietopohja ja sähköinen alusta kaupunkien Kulttuuritietohankkeessa.	Hyvinvointi ja sivistys -yksikkö.	Aloitus Q2/2021, valmis Q4/2023.

5.6 Aukkaiden osallistuminen ja osallisuus

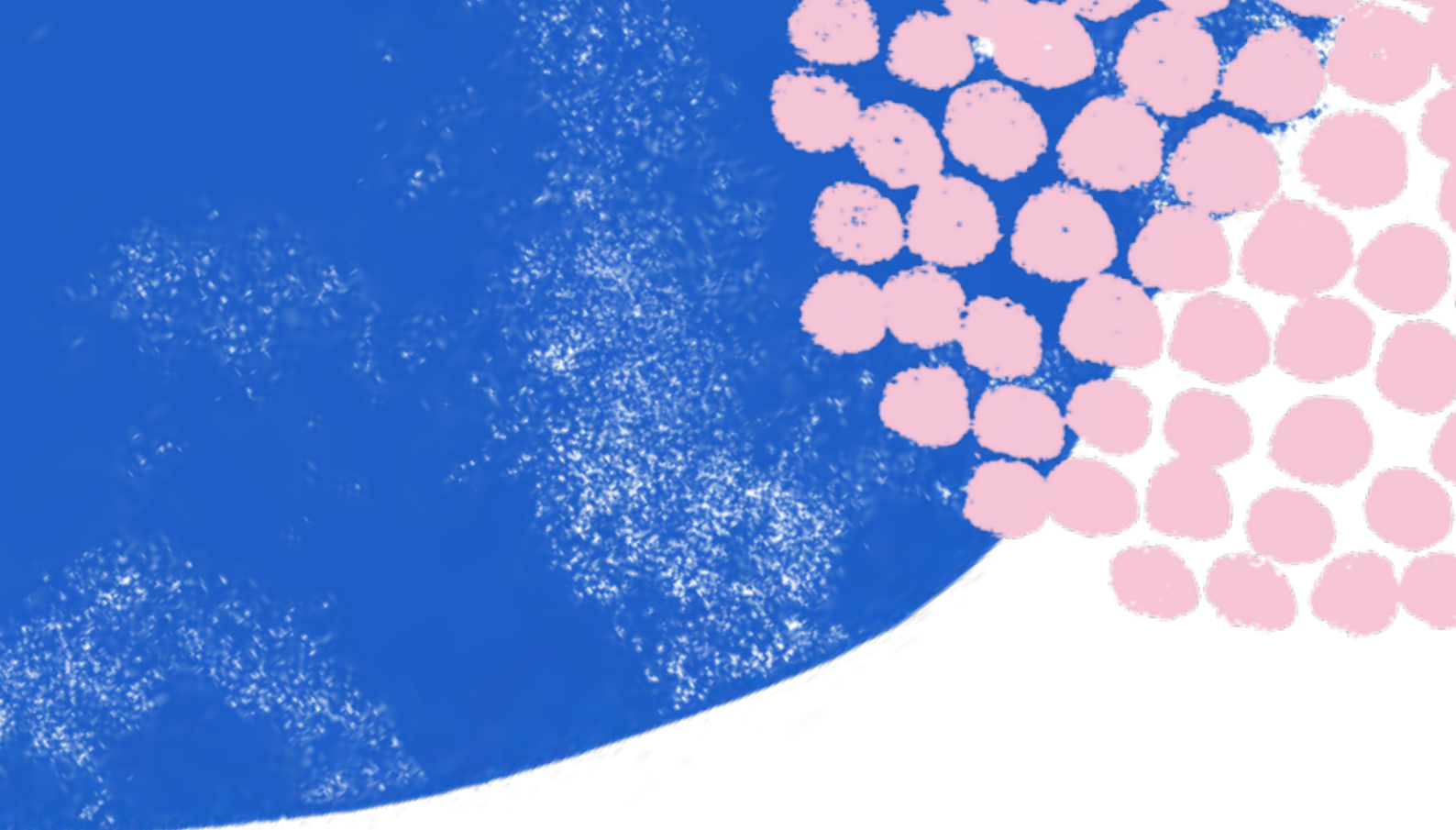
Toimenpide	Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Kaupunkien demokratiaverkoston muodostaminen		
21. Muodostetaan demokratiaverkosto yhdessä maan kuuden suurimman kaupungin kanssa.	Strategiayksikkö.	Toiminta alkanut 2020 ja jatkuu toistaiseksi.
Osallisuuden johtamisen kehittäminen		
22. Mallinnetaan yhdessä kaupunkien kanssa osallisuus johtamisjärjestelmän rakenteita sekä kehitetään osallisuustyön arviointia ja mittaamista.	Strategiayksikkö ja kuuden suurimman kaupungin demokratiakuuokset.	Suunnittelu alkaa Q3/2021, valmis Q4/2022.

5.7 Ilmastomuutoksen hillintä ja kestävä kehitys

Toimenpide	Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Kaupunki-valtio-kumppanuusmallien kartoitus ja kehittäminen		
23. Tehdään tausta-analyysi olemassa olevista ilmastopoliittisista kumppanuusmalleista Pohjoismaista ja Euroopasta.	Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö. Asiaa valmistellaan yhdessä kaupunkien kanssa.	AloitUS Q3/2021, valmis Q2/2022.
24. Yhteiskehitetään kestävyysmurrosta ja SDG-tavoitteiden paikallista toimeenpanoa tukevia systeemiä johtamismalleja, johtamisen työkaluja ja ajattelu- ja toimintakulttuuria.	Strategiayksikkö ja Kutoskaupungit. Yhteistyökumppaneina myös TEM, Motiva, ORSI-tutkimushanke (Tampereen yliopisto, Suomen ympäristökeskus SYKE, Aalto-yliopisto ja VTT) ja Tallinnan johtama 19 eurooppalaisen kaupungin URBACT-verkosto.	AloitUS Q3/2021, valmis Q4/2023.
25. Luodaan aktiivisen vuoropuhelun kautta kaupunkien kanssa yhteinen näkemys mahdollisuuksista tukea kaupunkien ilmastotyötä.	Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö. Asiaa valmistellaan yhdessä kaupunkien kanssa.	AloitUS Q3/2021, valmis Q2/2022.
Tuki kaupunkien edunvalvonnalle ilmastomuutoksen sopeutumisessa		
26. Laaditaan yhteistyössä kaupunkien kanssa selvitys keskeisistä edunvalvontatarpeista ilmastomuutokseen sopeutumisen osalta (roolitukset, vastuut, resurssointi).	Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö. Asiaa valmistellaan yhdessä kaupunkien kanssa.	AloitUS Q3/2021, valmis Q2/2022.

5.8 Kansainvälistyminen ja EU-politiikka

Toimenpide	Vastuutaho ja kumppanit	Aikataulu
Vahvistetaan Kuntaliiton EU-edunvalvontaa asiakasperustaisesti		
27. Painotetaan kaupunkipolitiikkaan ja EU-rahoitusohjelmiin (mm. EUI ja erillisohjelmat) liittyvää edunvalvontaa soveltuvien osin liiton EU-työssä ohjelmakaudella 2021-2027.	Asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö ja Kuntaliiton Brysselin toimisto.	Kuntaliiton edunvalvontavoitteiden vuosittainen määrittely. Edunvalvonnan toimenpiteet EU-instituutioiden ja kansallisten elinten käsittelyaikataulun mukaisesti.
28. Kartoitetaan Euroopan alueiden komitean kaupunkipoliittiset linjaukset sektoreittain ja hyödynnetään kartoitus osana EU-edunvalvonnan tavoite- ja toimenpidesuunnitelmaa.	Asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö, Kuntaliiton Brysselin toimisto, Alueiden komitean Suomen valtuuskunta ja Kuntaliiton C23-verkosto.	Aloitukset Q3/2021, jatkuvaa toimintaa.
29. Tehdään selvitys tärkeimpien eurooppalaisten järjestöjen (esim. CEMR, Eurocities, Union of the Baltic Cities) kaupunkipoliittisista painopisteistä.	Asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö, Kuntaliiton Brysselin toimisto, eurooppalaisiin järjestöihin kuuluvat kaupungit, Brysselissä toimivat aluetoimistot sekä järjestöjen puheenjohtajat ja sihteeristöt.	Aloitukset Q3/2021.
Vahvistetaan kuntien KV-toimintaan liittyvää vertaisoppimista ja yhteiskehittämistä		
30. Kuntaliiton EU- ja KV-verkoston toiminnassa painotetaan kaupunkipolitiikkaa osana erilaistuvien kuntien tarpeisiin vastaamista.	Asiakkuudet, verkostot ja kansainväliset asiat -yksikkö.	Aloitukset Q2/2021.

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen toimintaohjelma 2021–2023

Helsinki 2021